

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Mildos Vaznelytės,
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Patvirtinimai ir garantijos akcijų pirkimo – pardavimo sutartyse, jų
reikšmė ir probleminiai aspektai**

Vadovas: doc. Dr. Paulius Miliauskas

Recenzentas: Gintautas Bartkus

Vilnius

2020

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. VERSLO PERLEIDIMO BŪDAI	7
1.1. Akcijų pirkimas – pardavimas	7
1.2. Įmonės pirkimas-pardavimas v. akcijų pirkimas – pardavimas	11
2. PATVIRTINIMAI IR GARANTIJOS.....	15
2.1. Patvirtinimų ir garantijų kilmė ir samprata, jų atskyrimas	15
2.2. Pirkėjo atliekamo bendrovės patikrinimo reikšmė	19
2.3. Patvirtinimai ir garantijos Lietuvos teisėje	23
2.4. Patvirtinimai ir garantijos akcijų ir įmonės perleidime.....	29
3. PIRKĖJO TEISIŲ GYNIMO BŪDAI, PARDAVĖJUI PAŽEIDUS PATVIRTINIMUS IR GARANTIJAS.....	31
3.1. Pirkėjo teisė reikalauti atlyginti nuostolius, sumokėti netesybas.....	31
3.2. Pirkėjo teisė nutraukti sutartį	35
3.3. Kainos sumažinimas	38
3.4. Sandorio pripažinimas negaliojančiu	40
3.5. Patvirtinimų ir garantijų draudimas	42
IŠVADOS.....	44
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	46
SANTRAUKA.....	53
SUMMARY.....	54

IVADAS

Nagrinėjamos temos aktualumas. Dabartiniu laikotarpiu įsigijimai ir susijungimai tapo įprastu verslo įrankiu, naudojamu daugelio bendrovių pasaulyje. Įmonių įsigijimai ir susijungimai leidžia sparčiai augti verslams, tam tikru atžvilgiu skatina konkurenciją ir tuo pačiu ekonomikos augimą. Pavyzdžiui, pagal 2019 m. *Mergermarket* įsigijimų ir susijungimų statistinę ataskaitą 2019 m. sudarytų verslo perleidimo sandorių, viršijančių 5 milijonų JAV dolerių ribą, vertė siekė 3,33 trilijonų JAV dolerių¹. Vidutinė sandorio vertė apskaičiuota kaip siekianti 389 milijonus JAV dolerių, o pastarojo penkmečio vidutinis metinis sandorių skaičius siekė apie 20 000 sandorų per metus, o tai reiškia – apie 55 sandorius per dieną. Pagrindinės priežastys kodėl įmonių įsigijimai ir susijungimai šiame amžiuje yra tokie gausūs yra tai, jog įmonių susijungimai leidžia bendrovėms greitai augti, įgyti didesnę rinkos galią, o dėl to bendrovėms tampa lengviau kurti naujus produktus, vystyti inovacijas, efektyviai konkuruoti su kitais subjektais. Taip pat, tokia bendrovių sinergija susijungusiai bendrovei leidžia pasiekti daugiau ir būti pelningesnei negu bendrovėms veikiant atskirai rinkoje. Taigi, negalima paneigti fakto, jog įsigijimų ir susijungimų sandoriai šiomis dienomis yra aktualūs ir svarbi ekonominio augimo dalis.

Viena iš svarbiausių tokių sandorių sudedamųjų dalių – patvirtinimai ir garantijos. Įprasta, jog minėtuose sandoriuose patvirtinimai ir garantijos sudaro reikšmingą sutarties dalį, kadangi taip šalys siekia apsaugoti dėl perduodamo turto, ko kartais nepadaro įstatyminis reguliavimas. Pavyzdžiui, pagal 2018 m. atliktą Baltijos valstybių įmonių įsigijimų ir susijungimų sandorių studiją išsamūs pardavėjo patvirtinimai ir garantijos buvo nustatomi 77 % sandorių, viršijančių 1 milijoną eurų². Taigi, taip visuotinai paplitę įmonių įsigijimo ir susijungimo sandoriai, o konkrečiai tarp jų išsamūs patvirtinimai ir garantijos priverčia vertinti kokią reikšmę patvirtinimai ir garantijos turi teisės sistemoje, kokią apsaugą šalims jie gali suteikti.

Kol kas teismų praktikoje patvirtinimai ir garantijos konkrečiai verslo perleidimo sandoriuose nėra plačiai išnagrinėta sritis, tačiau teorinis šios srities nagrinėjimas, vertinimas ir analizė turėtų padėti ateityje sprendžiant klausimus dėl teismuose galimai kilsiančių probleminių klausimų ar teisinio reguliavimo papildymo.

Darbo tikslas. Šio darbo tikslas yra išnagrinėti patvirtinimų ir garantijų sampratą, įvertinti jų reikšmę ir poveikį įsigijimų ir susijungimų sandoriuose, bei išdiskutuoti koks

¹ Mergermarket. *Global & Regional M&A Report 2019* [interaktyvus], p. 4, 7. Prieiga per internetą: <<https://www.mergermarket.com/info/2019-global-ma-report-legal-league-tables>>.

² Lietuvos, Latvijos, Estijos rizikos ir privataus kapitalo asociacijos ir kt. *Baltic M&A Deal Points Study 2018*, p. 4, 38.

yra patvirtinimų ir garantijų reguliavimas bei praktika, ir taip pateikti rekomendacijas dėl patvirtinimų ir garantijų teisinio reguliavimo sukūrimo (ar poreikio jį kurti nebuvimo), reguliavimo tobulinimo, siekiant skatinti įsigijimų ir susijungimų sandorius ir suteikiant šalims didesnę apsaugą.

Darbo uždaviniai. Šiame rašto darbe iškeliami uždaviniai kaip nurodyta toliau:

1. Identifikuoti ir įvertinti esminius verslo perleidimo būdų ir patvirtinimų ir garantijų skirtumus priklausomai nuo pasirinktos sandorio rūšies;
2. Išnagrinėti patvirtinimų ir garantijų sampratą bei jų reikšmę akcijų pirkimo – pardavimo sandoriuose.
3. Išanalizuoti patvirtinimus ir garantijų santykį su daikto kokybės garantija bei iš nacionalinių nuostatų kylančią pirkėjo apsaugą bei pardavėjo pareigos atskleisti informaciją ir pirkėjo pareigos domėtis turinį;
4. Išanalizuoti pagrindinius pirkėjo teisių gynimo būdus, pardavėjui pažeidus patvirtinimus ir garantijas, bei įvertinti jų efektyvumą;

Objektas. Šio darbo objektas yra patvirtinimai ir garantijos verslo perleidimo sandoriuose, išsamiau nagrinėjami patvirtinimai ir garantijos konkrečiai akcijų pirkimo – pardavimo sutartyse, tai reglamentuojantys teisės aktai ir su tuo susijusi praktika, bei atsižvelgiama į įmonių pirkimo – pardavimo sutarties sudarymo reguliavimą ir juose esančius patvirtinimus ir garantijas.

Tyrimo metodai.

1. **Lingvistiniu.** Šio metodo pagalba analizuojamos pagrindinės šio darbo sąvokos, kaip verslo perleidimas, patvirtinimai, garantijos ir kiti susiję apibrėžimai.
2. **Sisteminu.** Šio metodo pagalba aiškiai ir sistemiškai, aptarti patvirtinimai ir garantijos perleidimo sandoriuose, išaiškinta kokią vietą ir reikšmę verslo perleidimo sutartyse turi patvirtinimai ir garantijos.
3. **Aprašomuoju.** Šio metodo pagalba aprašoma ir analizuojama teisės doktrina, aktualūs teisės aktai, Lietuvos ir užsienio valstybių teismų praktika bei kiti šaltiniai, jų turinys.
4. **Lyginamuoju.** Šio metodo pagalba palyginamas patvirtinimų ir garantijų verslo perleidimo sutartyse reguliavimas ir įprasta praktika, kylantys probleminiai klausimai bei jų sprendimai Lietuvoje ir užsienio valstybėse, o konkrečiai Jungtinėje Karalystėje bei Vokietijoje. Jungtinės Karalystės ir Vokietijos praktika ir reguliavimas nagrinėjami dėl to, kadangi šiose valstybėse verslo perleidimo sandoriai yra bene labiausiai paplitę, bei manytina, kad tiek

bendrovių teisės, tiek, konkrečiai, įsigijimų ir susijungimų teisinis reguliavimas yra bene labiausiai išvystytas lyginant su kitomis valstybėmis.

Darbo originalumas ir naujumas. Pažymėtina, kad patvirtinimai ir garantijos, jų statusas, reikšmė nėra plačiai išnagrinėtas klausimas Lietuvos doktrinoje ar teismų praktikoje. Galima svarstyti, jog dėl to, kadangi Lietuvos Respublikos teisės sistema yra palyginus su kitomis valstybėmis neseniai pradėjusi vystytis, lygiai taip pat kaip ir verslai, be to dažnai įmonių įsigijimų ir susijungimų sandoriuose šalys pasirenka kylančius ginčus spręsti derybų, mediacijos ar arbitražo būdu, dėl to teismų praktika šioje srityje nėra tokia gausi.

Patvirtinimai ir garantijos verslo perleidimo sandoriuose yra labiau išanalizuoti anglosaksų teisės tradicijoje. Šiose valstybėse dažniau sutinkami iš verslo perleidimo sandorių kylantys ginčai, kurie sprendžiami teismuose, tai galbūt sąlygoja ir tai, kad istoriškai pirmiausiai anglosaksų valstybėse atsirado ir pradėjo vystytis bendrovių teisė dėl to su tuo susiję probleminiai aspektai kur kas labiau spręsti ir analizuoti negu, pavyzdžiui, Lietuvoje, kuri, kaip minėta, pakankamai neseniai pradėjo vystyti ir analizuoti šią teisės šaką.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje buvo rašyta keletas magistro darbų šia tema Vilniaus universiteto studentų. 2008 m. ši tema nagrinėta magistro darbe „*Nuostolių, kilusių dėl akcijų pirkimo – pardavimo sutartyse numatytų patvirtinimų ir garantijų pažeidimo, nustatymo ir išieškojimo problemos*“. Autorė savo darbu labiausiai siekė išnagrinėti ir įvertinti problemas, susijusias su nuostolių apskaičiavimu ir išieškojimu šaliai pažeidus minėtus patvirtinimus ir garantijas. Paskutinis magistro darbas, rašytas 2015 m. „*Patvirtinimų ir garantijų (R&W) draudimo sutartis įmonių įsigijimo sandoriuose*“, kuriame labiau analizuotas draudimo institutas. Taigi, nors tam tikri šios srities aspektai buvo nagrinėti magistro darbuose, tačiau patys patvirtinimai ir garantijos kaip verslo perleidimo sandorių dalis detalai analizuoti nebuvo, o pastaruoju metu naujų darbų šia tema rašyta nebuvo, todėl šis darbas atitinka originalumo ir naujumo reikalavimą.

Svarbiausi šaltiniai. Atsižvelgiant į šio darbo objektą, išskeltus uždavinius ir tikslą, šiame darbe pagrindiniai nacionaliniai teisės aktai, kurie yra nagrinėjami yra Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, taip pat šiam darbui svarbūs: Vokietijos civilinis kodeksas, Anglijos teisės aktai ir teismų praktika. Be kita ko svarbi ir doktrininė medžiaga nagrinėjanti šią temą: Lajoux, A. R., Elson, C. M., Speechley, T., M. Philip, Bendaniel J. D., Rosebloom H. A., Hanks J. J. darbai, nagrinėjantys įmonių įsigijimo ir susijungimo sandorius, o taip pat Lietuvių autorių: J. Kiršienės, K. Keručio darbas, nagrinėjantis verslo perleidimo būdus bei jų reglamentavimą,

bei V. Bitės darbai, kuriuose nagrinėjamas verslo perleidimas, jo reguliavimas, o taip pat ir patvirtinimai ir garantijos verslo perleidimo sutartyse.

Darbo struktūra. Šį magistro darbą sudaro trys struktūrinės dalys. Pirmojoje dalyje apžvelgiami įprasti verslo perleidimo būdai, o konkrečiai akcijų pirkimas – pardavimas bei verslo pirkimas – pardavimas. Tai padeda suprasti verslo perleidimo sandorių specifiką, išanalizuoti, kodėl įprastesnis verslo perleidimo būdas yra akcijų pirkimas – pardavimas, ir galiausiai padeda vėlesnėje darbo dalyje atskleisti patvirtinimų ir garantijų specifiką ir ypatumus skirtingose sutartyse. Toliau darbe išsamiai nagrinėjami patvirtinimai ir garantijos, jų raida, reikšmė, probleminiai aspektai. Analizuojama patvirtinimų ir garantijų santykis su parduodamo verslo verte, nagrinėjamas įstatyminis reguliavimas. Galiausiai, darbe nagrinėjami pirkėjo teisių gynimo būdai pardavėjui pažeidus patvirtinimus ir garantijas.

1. VERSLO PERLEIDIMO BŪDAI

Lietuvos Respublikos teismų praktika ar įstatymai nėra įtvirtinę tikslios verslo perleidimo sampratos, tačiau ją galima suformuluoti žvelgiant sistemiškai į verslo ir į perleidimo sąvokas. Pagal Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymą verslas – fizinio asmens, juridinio asmens ar kitos organizacijos arba jų filialų veikla, kuria siekiama gauti pajamų ir pelno naudojant ekonominius išteklius³. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, jog įstatymų leidėjo naudojama sąvoka „perleidimas“ yra apibendrinanti, civilinėje teisėje, reiškianti nuosavybės teisės perdavimą kitam asmeniui, o taip pat vienas iš būdų įgyvendinti savininkui savo disponavimo teisę tiek už atlyginimą, tiek ir neatlygintinai. Perleidimo teisė gali būti realizuota per įvairias sandorių rūšis: pirkimo – pardavimo, dovanojimo, mainų ir kt⁴. Taigi, nors išsami verslo perleidimo būdų analizė ir lyginimas nėra šio darbo pagrindinis tikslas, tačiau, šioje darbo dalyje aptariami ir analizuojami pagrindiniai ir įprasti verslo perleidimo būdai, siekiant vėliau išaiškinti juose esančių patvirtinimų ir garantijų skirtumus, o konkrečiai akcijų pirkimo – pardavimo sutartyse bei įmonės, kaip turtinio komplekso, pirkimo – pardavimo sutartyse. Verslo perleidimo būdų, kaip minėta, gali būti kitokių ir be minėtų sutarčių, pavyzdžiui, reorganizavimas, įstatinio kapitalo didinimas, dovanojimas ar kitokie sandoriai, tačiau, kaip svarbiausi ir įprastiniai būdai perleisti verslo dalį laikytini akcijų pirkimas pardavimas, ir įmonės pirkimas – pardavimas pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatas.

1.1. Akcijų pirkimas – pardavimas

Akcijų pirkimas – pardavimas tai vienas iš verslo perleidimo būdų. V. Bitė verslo perleidimą apibūdino kaip verslo (kaip komercinės veiklos) ekonominio valdytojo pasikeitimą, kai iš vieno subjekto kitam perduodamos (visam laikui arba laikinai) teisės / galimybės priimti ekonominius ir strateginius sprendimus vykdant konkretų verslą (komercinę veiklą) ir teisės / galimybės disponuoti pelnu / nuostoliu iš tos veiklos⁵. Taigi, iš apibrėžimo galima teigti, jog ne kiekvienas akcijų pardavimas gali būti laikytinas verslo perleidimu. Doktrinoje teigiama, kad verslo perleidimu bendrovės akcijų pirkimas – pardavimas turi būti pripažintas tuomet, kai tokio sandorio ekonominis tikslas yra perleisti verslą (įmonę), o ne paprasčiausiai bendrovės akcijas kaip vertybinius popierius, o tai gali

³ Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999-06-16, nr. 52-1672.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2003 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje LUAB korporacija „Lietverslas“ v. F.G., Nr. 3K-3-113.

⁵ BITĖ, Virginijus. *Akcijų pirkimo-pardavimo pripažinimas verslo perleidimu: diagnostavimo kriterijai ir reikšmė akcijų pardavėjo atsakomybei*. Vilnius: Jurisprudencija, 2010, p. 361.

būti nustatoma pagal perleidžiamų akcijų kiekį, bendrovės, kurios akcijos perleidžiamos, veiklą, t. y. bendrovė turėtų būti realiai vykdanči verslą, o taip pat gali būti atsižvelgta į kainą ir kitas sandorio sąlygas⁶. Įprastai turėtų būti perleidžiama bent du trečdaliai balsavimo teisių, jeigu bendrovės įstatai nenustato didesnės daugumos, t. y. tiek balsų kiekis reikalinga pasiekti kvalifikuotą balsų daugumą, kadangi tokiu atveju akcininkas gali priimti svarbiausius su juridinio asmens valdymu susijusius klausimus⁷.

Akcijų pirkimo – pardavimo sutartimi pardavėjas (akcininkas) įsipareigoja perleisti jam nuosavybės teise priklausančias bendrovės akcijas, o pirkėjas įsipareigoja šias akcijas priimti ir sumokėti kainą. Akcijų pirkimo – pardavimo sutarties dalykas – bendrovės akcijos, t. y. vertybiniai popieriai. Pagal Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymą akcijos – tai vertybiniai popieriai, patvirtinantys jų savininko (akcininko) teisę dalyvauti valdant bendrovę, jeigu įstatymai nenustato ko kita, teisę gauti dividendą, teisę į dalį bendrovės turto, likusio po jos likvidavimo ir kitas nustatytas teises⁸. Taigi, akcijų pirkimo – pardavimo sutartimi – įgyjama bendrovės kontrolė.

Norint suprasti, kokie turėtų būti įprasti patvirtinimai ir garantijos akcijų pirkimo – pardavimo sutartyse, reikia apsibrėžti tam tikrus apribojimus, kurie numatyti perkant – parduodant akcijas. Perleidžiant akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės akcijas įstatymuose numatyti apribojimai skiriasi. Uždarųjų akcinių bendrovių akcijų perleidimui numatyta daugiau apribojimų negu akcinių bendrovių akcijų perleidimui. Galima teigti, kad taip yra dėl šių juridinio asmens formų esminių skirtumų. Uždarnosios akcinės bendrovės negali viešai prekiauti akcijomis ir pritraukti išorinį kapitalą, pasižymi mažesniu dalyvių skaičiumi, o tai sudaro prielaidas susiformuoti specifinio asmeninio pobūdžio santykiams tarp dalyvių⁹, o, priešingai, akcinėse bendrovėse, kuriose iš esmės yra daugiau dalyvių ir didžioji dalis akcininkų yra finansiniai investuotojai, prekyba akcijomis yra vieša – būdingas mažesnis apribojimų kiekis, kadangi akcijų perleidimas yra įprastas sandoris, akcininkų pasikeitimas yra pakankamai dažnas, o uždarojo tipo bendrovėse siekiama apriboti trečiųjų asmenų tapimą akcininkais ir taip apsaugoti ir išlaikyti esamų partnerių santykius.

Visų pirma, išskirtina akcininkų pirmumo teisė uždarosiose akcinėse bendrovėse. Lietuvoje apie ketinimą parduoti visas ar dalį uždarnosios akcinės bendrovės akcijų

⁶ BITĖ, Virginijus. *Akcijų pirkimo-pardavimo pripažinimas verslo perleidimu: diagnostavimo kriterijai ir reikšmė akcijų pardavėjo atsakomybei*. Vilnius: Jurisprudencija, 2010, p. 273-274.

⁷ KIRŠIENĖ, Julija; KERUTIS, Kristupas. *Verslo perleidimas akcijų ar įmonės pardavimo būdu: teisinio reglamentavimo ir praktikos lyginamoji analizė*. Vilnius: Jurisprudencija, 2006, p. 27.

⁸ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 64–1914.

⁹ MIKALONIENĖ, Lina. *Uždarnosios akcinės bendrovės akcininko civilinė atsakomybė bendrovės kreditoriams, bendrovei ir kitiems akcininkams*. Vilnius: Justitia, 2016, p. 16-25.

akcininkas privalo raštu pranešti uždarajai akcinei bendrovei, nurodydamas perleidžiamų akcijų skaičių pagal klases ir pardavimo kainą. Tik su sąlyga, kad kiti akcininkai neišreiškia noro arba atsisako įsigyti akcijas nurodytomis sąlygomis, pardavėjas gali jas parduoti trečiajam asmeniui. Vokietijos ribotos civilinės atsakomybės bendrovių įstatyme¹⁰ konkrečiai pirmumo teisės nėra numatytos, tačiau nurodyta, kad Bendrovė savo įstatuose gali nusimatyti, kad akcijų perleidimas apribojamas konkrečiomis sąlygomis, ir *expressis verbis* kaip pavyzdys nurodytas bendrovės sutikimas. Šio įstatymo komentaras¹¹ numato, jog atitinkamose bendrovėse, kur yra mažas kiekis akcininkų ir norint apsaugoti kitų asmenų įsitraukimą į bendrovės kontrolę, įstatuose galima laisvai nusimatyti, jog reikalingas bendrovės, akcininkų susirinkimo ar atskirų akcininkų sutikimas perleidimui, o taip pat gali būti numatyta kitų akcininkų pirmumo teisė. Jungtinėje Karalystėje akcininkų pirmumo teisė įtvirtinta įstatyme¹²: Akcijos gali būti perleidžiamos, tik kai pardavėjas pasiūlė kitiems akcininkams pirkti akcijas atitinkamomis sąlygomis ir kiti akcininkai neišreiškė noro arba atsisakė įsigyti akcijas.

Kiti apribojimai perleidžiant akcijas uždarojoje akcinėje bendrovėje yra tokie, jog gali būti perleidžiamos tik visiškai apmokėtos akcijos, taigi disponavimas akcijomis, jeigu jos ne visiškai apmokėtos yra ribojamas, taip pat negalima perleisti akcijų iki bendrovės įsteigimo, t. y. bendrovės įregistravimo Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre, ar iki įstatinio kapitalo didinimo įregistravimo (Akcinių bendrovių įstatymo 46 str.)¹³, t. y. naujos redakcijos įstatų įregistravimo Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre, jeigu priimamas akcininkų sprendimas didinti įstatinį kapitalą.

Akcijų pirkimo – pardavimo sutarties sandorio forma, kuomet perleidžiama daugiau nei 25 procentų visų bendrovės išleistų akcijų arba perleidimo kaina už akcijas yra daugiau nei 25 000 eurų turėtų būti notarinės formos, išskyrus atvejus, kuomet vertybinių popierių apskaita yra perduota juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti akcijų apskaitą (Civilinio kodekso 1.74 str.)¹⁴, Lietuvoje šiuo atveju tokie juridiniai asmenys būtų FMĮ Orion Securities, Šiaulių bankas ir kiti. Už bendrovės akcijų apskaitą yra atsakingas vadovas, kuris turi pildyti akcininkų vertybinių popierių sąskaitas, daryti įrašus operacijų

¹⁰ Act on Limited Liability Companies, Federal Law Gazette III, no. 4123-1 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gmbhg/englisch_gmbhg.html>.

¹¹ Legal Commentary on German Act on Limited Liability Companies, Article 15 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://gmbhg.kommentar.de/eng/Part-2/Transfer-of-shares>>.

¹² Companies Act 2006. Article 561 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/section/561>>.

¹³ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 64–1914.

¹⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

akcijomis žurnale ir atlikti kitus veiksmus pagal reglamentavimą Lietuvoje¹⁵. Jeigu akcijų apskaita yra perduota finansų makleriams, šiuos veiksmus atlieka pastarieji ir tokiais atvejais akcijų perleidimo sandorio įgyvendinimas tampa paprastesnis, negu tuo atveju, kai sutartis turėtų būti patvirtinta notaro. Vokietijoje akcijų perleidimas yra notarinės formos visais atvejais (Vokietijos ribotos civilinės atsakomybės bendrovių įstatymo 15 straipsnis)¹⁶, o Anglijoje tokiems perleidimams notarinė forma nėra numatyta¹⁷. Manytina, kad dabartinis reguliavimas Lietuvoje atitinka šalių interesus, kadangi suteikia šalims alternatyvą rinktis tarp notarinės sandorio formos arba apskaitos perkėlimo finansų makleriams ir nesuvaržo jų pasirinkimo dėl sutarties formos.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl uždarytų akcinių bendrovių akcininkų – nematerialiųjų akcijų savininkų asmeninių vertybinių popierių sąskaitų tvarkymo ir materialiuųjų akcijų savininkų registravimo uždarosiose akcinėse bendrovėse taisyklių patvirtinimo (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2004-08-26, Nr. 132-4761.

¹⁶ Act on Limited Liability Companies, Federal Law Gazette III, no. 4123-1 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gmbhg/englisch_gmbhg.html>.

¹⁷ Stock Transfer Act 1963 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1963/18/contents>>.

1.2. Įmonės pirkimas-pardavimas v. akcijų pirkimas – pardavimas

Pagal įmonės pirkimo – pardavimo sutartį pardavėjas įsipareigoja perduoti pirkėjui nuosavybės teise visą įmonę kaip turtinį kompleksą ar jos esminę dalį, išskyrus teises ir pareigas, kurių pardavėjas neturi teisės perduoti kitiems asmenims, o pirkėjas įsipareigoja tai priimti ir sumokėti kainą (CK 6.402)¹⁸. Įmonė pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą apibrėžiama kaip verslu užsiimančiam asmeniui priklausantis turto ir turtinių bei neturtinių teisių, skolų ir kitokių pareigų visuma¹⁹. Taigi, šios sutarties dalykas yra įmonė kaip turtinis kompleksas. Atkreiptinas dėmesys, kad įmonės pirkimo – pardavimo sutartis visuomet turi būti notarinės formos (6.403 str.)²⁰. Perkant akcijas arba įmonę iš esmės pasiekiamas toks pat rezultatas – perimta tam tikros įmonės kontrolė. Atkreiptinas dėmesys, kad parduodant akcijas, paprasčiausiai pasikeičia atitinkamos įmonės akcininkas, o parduodant įmonę, pardavėjas laikomas pats juridinis asmuo kaip įmonės turėtojas, kuris gauna atlygį už parduodamą įmonę. Pardavus įmonę toks juridinis asmuo išlieka, tačiau vietoj turėto turto juridinio asmens balanse figūruoja pinigai, taip pat nesikeičia įmonės pardavėjo – juridinio asmens akcininkai²¹, tačiau perduodamas visas to juridinio asmens turtas (įmonė), kuris apima turto rūšis naudojamas pelnui (pajamoms) gauti, vykdant tam tikrą ūkinę komercinę veiklą: pastatus, žemės sklypus, kitą nekilnojamąjį turtą, įrenginius, žaliavas, komercines paslaptis ir kt²².

Kaip ir akcijų pirkimo pardavimo- sutarčiai, norint išsiaiškinti kokie galėtų būti patvirtinimai ir garantijos įmonės pirkimo papildomai reikėtų išanalizuoti kokie apribojimai ir reikalavimai taikomi perkant – parduodant įmonę. Pirmiausiai, apie įmonės perleidimą pirkėjui būtina informuoti visus įmonės kreditorius²³, nebent visiems kreditoriams buvo suteiktas reikalavimo įvykdymo užtikrinimas arba jeigu įmonės kaina mokama pinigais ir šios pinigų sumos pakanka visiškai atsiskaityti su visais įmonės kreditoriais. Jeigu pirkėjas tinkamai įvykdė šias pareigas, tai įmonės kreditoriai netenka teisės reikšti jam ar parduotos įmonės turtui jokių reikalavimų, tačiau išsaugo teisę reikalauti iš pardavėjo.

¹⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

¹⁹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

²⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

²¹ ZAGURSKIS, Simonas. *Verslo perleidimas akcijų arba įmonės pardavimo būdu*. Vilnius: Notariatas, 2017, nr. 23.

²² BARANAUSKAS, Egidijus. *Įmonės įkeitimas*. Vilnius: Jurisprudencija, 2002, nr. 28 (20), p. 126.

²³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262, 6.405 str.

Papildomai įmonės pirkimo padavimo sandoryje turi būti šalių suderinti ir pasirašyti notarinės sutarties priedai: įmonės turto inventorizavimo aktas, įmonės balansas, nepriklausomo auditoriaus išvada apie įmonės turto sudėtį ir jo kainą, įmonės skolų (prievolių) sąrašas, kuriame nurodyta skolos dydis, įvykdymo terminas, prievolių užtikrinimo rūšis, kreditoriai ir jų adresai.²⁴ Pagal šiuos dokumentus atitinkamas turtas perduodamas pirkėjui. Doktrinoje taip pat išskiriamas reikalavimas, jog pirkėjas turi būti įtrauktas į įmonės ūkinę komercinę veiklą, t. y. neužtenka vien fakto, kad pardavėjas perleido pirkėjui įmonę sudarantį turto kompleksą, bet kartu būtina užtikrinti, kad perleistas objektas yra veikianti įmonė (generuojanti pajamas). Tai galima įvardinti kaip skiriamąjį įmonės pirkimo pardavimo ir turto pirkimo pardavimo bruožą²⁵.

Taigi, aiškumo dėlei, galime išskirti šiuos akcijų pirkimo – pardavimo sutarties bei įmonės pirkimo pardavimo sutarties skiriamuosius požymius:

Dalykas. Kaip minėta, akcijų pirkimo pardavimo sutarties dalykas yra bendrovės išleistos akcijos, o įmonės pirkimo pardavimo sutarties dalykas – įmonė kaip turtinis kompleksas, arba jos esminė dalis (turtas bei teisės ir pareigos pagal sutartis). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas buvo išaiškinęs, jog akcijų pirkimo pardavimo sutartis gali turėti ir įmonės pirkimo pardavimo sutarties požymių, todėl gali būti laikomos mišriomis, tačiau būtent pagal dalyką gali būti sprendžiama ar taikytinos akcijų ar verslo pirkimą – pardavimą reglamentuojančios teisės normos²⁶.

Igyjamas turtas ir su tuo susijusi rizika. Akcijų pirkimo atveju, pirkėjas įsigyja akcijas, o tuo pačiu pradeda kontroliuoti visą bendrovės turtą, darbuotojus, sutartis, įsipareigojimus, ir kt.. Šį turtą pirkėjas įsigyja kartu su visais įsipareigojimais – tiek tais, kuriuos pirkėjas žino ar išsiaiškino, tiek tais, kurie yra nežinomi. Tai paaiškinama tuo, jog akcijų įsigijimas laikomas teisių įsigijimu, todėl akcijų pardavėjas atsakingas tik už parduotų teisių egzistavimo tęstinumą ar jų įprastą ir sutartą kokybę, bet ne už jų finansinę vertę, o, priešingai, įmonės pirkimo – pardavimo atveju, pirkėjas įsigyja tik konkretų turtą, teises, pareigas nurodytas sutartyje, o pardavėjui tenka naujai paaiškėjusių įsipareigojimų

²⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262, 6.404 str.

²⁵ ZAGURSKIS, Simonas. *Verslo perleidimas akcijų arba įmonės pardavimo būdu*. Vilnius: Notariatas, 2017, nr. 23.

²⁶ Lietuvos aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2015 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje R.J. v. M.S. ir A.A., Nr. 3K-3-26-686/2015*.

atsiradimo rizika²⁷, taip pat įstatymuose yra įtvirtintas įmonės trūkumų institutas²⁸ ir, kaip minėta, įmonės kreditorių teisių apsaugos priemonės.

Subjektai. Kaip minėta, akcijų pirkimo-pardavimo sutarties subjektai yra akcininkas, kaip pardavėjas, parduodantis savo turimas akcijas, o įmonės pirkimo – pardavimo atveju pardavėjas yra įmonės turėtojas – pats juridinis asmuo, kurio konkrečios teisės, pareigos ir turtas yra parduodami. Pirkėjas abiejuose sandoriuose gali būti bet kuris fizinis arba juridinis asmuo atitinkantis įstatyme numatytus reikalavimus.

Sandorio forma. Akcijų pirkimo – pardavimo sutarties atveju sutartis visuomet bus paprastos rašytinės formos, išskyrus atvejus, kai parduodama daugiau nei 25 procentai arba daugiau akcijų arba kai parduodamų akcijų kaina yra didesnė nei 14 500 eurų, nebent akcijų apskaita yra perduota kitam juridiniam asmeniui ir ją tvarko ne pati bendrovė. Įmonės pirkimo – pardavimo atveju sutartis visuomet privalo būti patvirtinta notariškai.

Kaip matyti iš nurodytų sandorių skirtumų, akivaizdu, jog įmonės pirkimas pardavimas – sudėtingesnė, daugiau išteklių ir laiko reikalaujanti procedūra, todėl natūralu, jog šalys įprastai renkasi perleisti verslą parduodant akcijas. Jungtinės Karalystės doktrinoje taip pat pripažįstama, jog akcijų pirkimas pardavimas yra daug dažnesnis ir paprastesnis verslo įsigijimo būdas lyginant su įmonės kaip turtinio komplekso pirkimu. Pripažįstama, jog įmonės pirkimas pardavimas kaip priemonė įgyti verslą naudojama tik tokiais atvejais, kuomet, pirma, pirkėjui įsigyjant tik tam tikrą įmonės turtą turėtų išvengti nežinomos rizikos ir įsipareigojimų, kuriuos turi įmonės akcininkas. Tai gali būti taikoma tais atvejais, kai bendrovė yra nemoki ar egzistuoja teisminiai ginčai, kuriuose akcijos galėtų būti panaudojamos įgyvendinti užtikrinti prievolių įvykdymą ar atsiskaityti su potencialiais kreditoriais. Antra dažna situacija yra tuomet, kai įmonėje norima įsigyti tam tikrą verslo dalį, t. y. norimas įsigyti verslas yra tik dalis visos vykdomos bendrovės veiklos. Tokiu atveju, jeigu šalys nėra linkusios reorganizuoti bendrovės atskyrimo būdu, įmonėje esančio turto pirkimas – pardavimas būtų optimalesnė išeitis²⁹. Tokia pati nuomonė vyrauja ir Vokietijoje. Įprastai akcijų perleidimo sandoriai įprastesni nei įmonės pirkimas pardavimas. Vokietijoje, kaip ir kitur įmonės pirkimas pardavimas yra labiau komplikotas, kadangi bet koks perleidžiamas turtas turi būti įvardintas sutartyje, o taip pat jeigu perleidžiamos sutartys – reikalingas kitų sutarčių šalių sutikimai. Tačiau taip pat, kaip

²⁷ ZAGURSKIS, Simonas. *Verslo perleidimas akcijų arba įmonės pardavimo būdu*. Vilnius: Notariatas, 2017, nr. 23, p. 50.

²⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262, 6.408 str.

²⁹ SPEECHLEY, Tom. *Acquisition Finance*. West Sussex: Tottel Publishing Ltd, 2008, p. 63-64.

ir Jungtinėje Karalystėje išsakoma pozicija, kad jeigu bendrovė yra nemoki arba norima įsigyti tik tam tikrą verslo dalį – efektyvesnis būdas būtų įmonės pirkimas pardavimas³⁰.

Taigi, trumpai įvertinus ir išnagrinėjus šiuos verslo perleidimo būdus, galime matyti, jog galbūt vienu atveju įstatymas suteikia pirkėjui didesnę apsaugą nei kitu, tačiau ir sandorio sudarymo ir įgyvendinimo procedūra yra sudėtingesnė, todėl šalys vis tiek pakankamai dažnai renkasi akcijų pirkimą – pardavimą, taupydami kaštus, laiką ir norėdami greitesnio bei efektyvesnio rezultato. Visgi, suprantama, jog, jeigu įstatymas nesuteikia didelės apsaugos akcijų pirkėjui, šalys naudojasi sutarčių laisvės principu, derasi ir sutartyje įprastai numato išsamius patvirtinimus ir garantijas, įsipareigojimus dėl žalos atlyginimo ir kitas svarbias nuostatas, taip gebėdamos apsaugoti savo interesus pačios.

³⁰ HORMANN, Jens. *Basics of M&A transactions in Germany*. IFRL, 2010. Prieiga per internetą <<https://www.iflr.com/Article/2699471/Basics-of-M-A-transactions-in-Germany.html>>.

2. PATVIRTINIMAI IR GARANTIJOS

2.1. Patvirtinimų ir garantijų kilmė ir samprata, jų atskyrimas

Patvirtinimai ir garantijos yra teiginiai, nurodantys, jog tam tikras faktas yra teisingas ir atitinka tikrovę (pavyzdžiui, bendrovės finansinės ataskaitos buvo paruoštos pagal visuotinai pripažįstamus apskaitos principus)³¹. Doktrinoje minima, jog patvirtinimai ir garantijos, kurie yra nurodomi pardavėjo, dažnai užima pusę visos sutarties ir yra vienas iš pagrindinių būdų apsaugoti pirkėją. Atkreiptinas dėmesys, kad patvirtinimai ir garantijos verslo perleidimo sandoriuose, pirmiausiai, įprasta ir svarbia sutarties dalimi tapo anglosaksų teisės tradicijos valstybėse. Anglosaksų jurisdikcijose egzistuoja labai nedidelė nesutartinė pirkėjo apsauga, dėl to šalims įprasta sandoriuose nusimatyti tam tikrus patvirtinimus ir garantijas ir taip apsaugoti, ko nepadarė įstatymas. Taigi, patvirtinimų ir garantijų anglosaksiškas sutarčių rengimo stilius su išsamiais patvirtinimais ir garantijomis tapo priimtinas daugelyje jurisdikcijų³². Valstybėse, kaip Jungtinė Karalystė, Airija, Kanada, Jungtinės Amerikos Valstijos ir Brazilija, numanomų (įstatyme numatytų) patvirtinimų ir garantijų nėra ir pirkėjas įprastai įstatymo yra apsaugojamas tik nuo apgaulės, o, priešingai, daugelyje Europos valstybių įstatyminė apsauga yra didesnė, todėl preziumuojama, jog sutartiniai patvirtinimai ir garantijos ne visada reikalingi, pavyzdžiui Šveicarijoje, Švedijoje, Vokietijoje ir kitose valstybėse. Tačiau, įstatyminė apsauga dažnai neegzistuoja konkrečiai akcijų perleidimo sandoriuose. Tarp kontinentinės teisės tradicijos valstybių – tik Vokietijos ir Austrijos teismai yra išaiškinę, jog pirkėjas gali pasikliauti įstatyminiais patvirtinimais ir garantijomis perkant parduodant turta, įmonę, taip pat kaip ir perkant ar parduodant akcijas. Teismai šį aiškinimą argumentuoja tuo, jog perkant beveik visas bendrovės akcijas, iš tikrųjų, pirkėjas perka verslą ir turėtų būti laikoma, jog perka tam tikrą turta, todėl gali remtis įstatyme numatytais turto pirkimui-pardavimui taikomomis nuostatomis. Papildomai galima konstatuoti, jog įstatymai visgi nepakankamai sureguliuoja patvirtinimus ir garantijas perleidžiant verslus ir neatspindi tikrosios šalių valios³³. Todėl, net kai ir įstatymai numato tam tikrą šalių apsaugą, šalys yra linkusios apsaugoti derantis dėl sutarties sąlygų ir sutartyje nusimatyti atskirą patvirtinimų ir garantijų skyrių. Papildomai, patvirtinimai ir garantijos gali būti naudojami kaip priemonė iš kitos šalies išgauti tam tikrus duomenis apie bendrovę. Tam tikri detalūs ir specifiniai

³¹ BENDANIEL, J. D.; ROSEBLOOM H. A.; ir HANKS, J. J. Jr. *International M&A, Joint Ventures & Beyond*. New York: John Wiley & Sons, Inc, 2002, p. 84-85.

³² MARTINIUS, Philip. *M&A – Protecting the Purchaser*. Haga: Kluwer Law International, 2005, p. 36.

³³ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1), p. 131-132.

patvirtinimai gali padėti atskleidžiant tą tikrą informaciją. Kadangi patvirtinimų ir garantijų tekstas įprastai yra rengiamas pirkėjo pusės, pardavėjas skatinamas atskleisti tam tikras problemas ir rizikas garantijose³⁴.

Kaip minėta, patvirtinimai ir garantijos, bendriausia prasme, apibrėžiami kaip teiginiai dėl tam tikro fakto teisingumo ir atitikimo tikrovei. Teisės terminų žodynai apibūdina patvirtinimą kaip aiškų arba numanomą teiginį pateiktą vienos iš sutarties šalių kitai, prieš arba per sutarties sudarymą dėl tam tikrų praeities ir egzistuojančių faktų, aplinkybių, arba faktinių aplinkybių, kurios yra susijusios su sandoriu ir reikšmingos sutarties sudarymui³⁵. Kiti teisės žodynai nurodo, kad patvirtinimas yra pareiškimas, padarytas norint paveikti nuomonę ar veiksmus arba atsitiktinis ar papildantis pareiškimas dėl fakto, kuriuo tikint, jo pagrindu sudaromas sandoris³⁶. Taigi, galima teigti, jog patvirtinimą trumpai galima apibrėžti kaip teiginius apie tam tikrus faktus apie bendrovę. Teisės žodynas garantiją apibrėžia kaip pažadą, kad teiginys apie faktą yra teisingas; Vienos šalies patikrinimas dėl faktų egzistavimo, kuriais kita šalis gali pasitikėti³⁷. Tuo siekiama, kad šalis, kuriai garantija skiriama, galėtų netikrinti tų faktų pati, ir gauti atlyginimą už bet kokią žalą, jei garantuotas faktas yra neteisingas. Kitas žodynas taip pat nurodo, jog garantija yra pasižadėjimas, kad faktas dėl tam tikro sandorio aspekto yra ar bus tikras³⁸. Pavyzdžiui, Niujorko teismas yra pasisakęs, jog garantija yra pažadas atlyginti žalą, jei teiginys dėl tam tikro fakto yra klaidingas. Asmuo, kuriam pažadama, neturi tikėti, kad teiginys yra tiesa, garantijos tikslas yra atleisti pažado gavėją nuo pareigos nustatyti fakto tikrumą³⁹. Taigi, trumpai, garantiją galim apibrėžti kaip pažadą apie tam tikrus faktus apie bendrovę. Iš apibrėžimų galima teigti, jog patvirtinimai ir garantijos yra svarbūs, bet skirtingi įrankiai sutarties rengėjui. Tiek, patvirtinimų, tiek garantijų gavimas iš priešingos šalies įprastai suteikia geriausią apsaugą klientui⁴⁰.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje, kaip ir kitose kontinentinės teisės tradicijos valstybėse patvirtinimų ir garantijų sąvokos vartojamos kartu, neatskiriamai ir turi tą pačią

³⁴ MARTINIUS, Philip. *M&A – Protecting the Purchaser*. Haga: Kluwer Law International, 2005, p. 37.

³⁵ BLACK, C. H. *Black's Law Dictionary*. St. Paul, Minn.: West Publishing, 1910 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://thelawdictionary.org/representation/>>.

³⁶ Merriam-Webster Dictionary [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/representation#legalDictionary>>.

³⁷ BLACK, C. H. *Black's Law Dictionary*. St. Paul, Minn.: West Publishing, 1910 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://thelawdictionary.org/warrant-v/>>.

³⁸ Merriam-Webster Dictionary [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/warranty>>.

³⁹ Jungtinių Amerikos Valstijų Court of Appeals of the State of New York. 1990 m. kovo 3 d. sprendimas byloje CBS, Inc. v. Ziff-Davis Pub. Co. - 75 N.Y.2d 496, 554 N.Y.S.2d 449, 553 N.E. 2d 997.

⁴⁰ STARK, L. Tina. *Non-Binding Opinion: Another View on Reps and Warranties*. Business Law Today, Volume 15, No. 3, 2006. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=1886357>>.

reikšmę⁴¹. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse nurodoma, jog pardavėjo garantija (patvirtinimas) dėl daiktų nuosavybės teisės ir jų kokybės yra, nepaisant to, ar tai numatyta sutartyje⁴². Taigi, lingvistiškai analizuojant šią nuostatą galima spręsti, jog garantijos ir patvirtinimai Lietuvoje vartojami kaip sinonimiškos sąvokos, t. y. reiškiančios sutarties sąlygą, kuria kita šalis patikinama dėl tam tikro fakto egzistavimo, kuriuo kita sandorio šalis gali pasitikėti⁴³ ar paprasčiausiai kaip sutartyje nustatyti papildomi reikalavimai pirkimo – pardavimo objektui, jo panaudojimo paskirčiai ir kt. Pažeidus garantijas gali būti laikoma, kad perduotas sutarties sąlygas pagal tam tikrus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso straipsnius neatitinkantis daiktas⁴⁴.

Jungtinėje Karalystėje patvirtinimai nuo garantijų yra aiškiai atriboti. *Sycamore Bidco Ltd v Breslin* byloje ieškovas įsigijo 100 procentų bendrovės akcijų. Po sandorio buvo sužinota, jog tam tikros sumos buvo neteisingai suskaičiuotos ir įtrauktos į bendrovės finansinę atskaitomybę kaip apyvarta. Pardavėjas sutartyje buvo suteikęs garantiją, jog pateikta finansinė atskaitomybė yra teisinga ir atspindinti faktinę bendrovės finansinę poziciją, taiga ši garantija buvo pažeista. Ieškovas ginčijo tiek garantijos, nurodytos sutartyje, pažeidimą, tiek patvirtinimą, kadangi teiginys buvo patvirtinimus dėl fakto. Šioje byloje teismas nurodė ir apibrėžė skirtumą tarp patvirtinimų ir garantijų⁴⁵. Atkreiptinas dėmesys, kad patvirtinimus laikomas fakto arba įstatymo teiginys, kuris gali būti išreikštas raštu, žodžiu ar konkludentiniais veiksmais. Teisme buvo nuspręsta, jog paprasti teiginiai dėl nuomonės, ketinimo ar pažadai nėra patvirtinimai, kadangi jie nepatvirtina jokio fakto. Kaip buvo nurodyta *Tudor Grange Holdings Ltd v Citibank N.A.*⁴⁶ byloje – patvirtinimas apie ateitį neturi jokių teisinių pasekmių, nebent tai yra sutartis, o garantija yra pažadas. Įprasta garantija komerciniuose sandoriuose yra pažadas, jog tam tikras faktas yra teisingas. *Sycamore* byloje išaiškinama, jog nebūtinai teiginys apie faktą reiškia patvirtinimą, jog faktas yra teisingas, t. y. pažado davėjo nuomone toks teiginys galėtų būti laikomas patvirtinimu. Taigi iš užsienio teismų praktikos išaiškinimų ir žodynuose pateikiamų patvirtinimų ir garantijų apibrėžimų galima teigti, jog patvirtinimai, kaip ir garantijos yra tam tikrų faktų pateikimas, tačiau patvirtinimas yra toks teiginys, kuris lemia šalių

⁴¹ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1).

⁴² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262, 6.317 str. 2 d.

⁴³ EPSTEIN, A. *Contract law fundamentals*. Upper Saddle River (N.J.) Columbus (Ohio): Pearson Prentice Hall, 2008, p. 211.

⁴⁴ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1), p. 135.

⁴⁵ Jungtinės Karalystės England and Wales High Court. 2012 m. lapkričio 30 d. sprendimas byloje *Sycamore Bidco Ltd v Breslin*, EWHC 3443.

⁴⁶ Anglijos High Court. 1991 m. sprendimas byloje *Tudor Grange Holdings Ltd v Citibank NA*, 3 WLR 750.

apsisprendimą sudaryti sandorį ir įprastai patvirtinimai teikiami prieš sutarties sudarymą, bet gali būti atkartojami ir sutartyje, ir gynybos priemonės, kuriomis šalys gali naudotis, priešingai šaliai pažeidus patvirtinimą, iš esmės apima gynybos priemones, kuriomis galima naudotis esant ikisutartinių santykių pažeidimui, o garantija – tai pažadas, jog tam tikras teiginys apie bendrovę sutarties sudarymo metu yra teisingas ir šalims leidžia naudoti gynybos priemones tokias, kokios naudojamos esant sutarties sąlygų pažeidimui.

Taigi, sutarties patvirtinimų ir garantijų skyriuje šalys pateikia teiginius apie teisinį ir finansinį bendrovės statusą, apie pardavėją ir pirkėją, įskaitant teisinę ir finansinę galimybę kiekvienai šaliai sudaryti atitinkamą sutartį. Tipinėje sutartyje, pardavėjas ar pirkėjas galės atsisakyti įgyvendinti sandorį jeigu paaiškėja, kad kitos šalies pateikti patvirtinimai ar garantijos neatitinka tikrovės. Patvirtinimas turi būti teisingas visą laikotarpį nuo sutarties sudarymo iki sandorio užbaigimo momento. Viena svarbiausių sandorio užbaigimo sąlygų – tai, kad patvirtinimai ir garantijos yra teisingi sandorio užbaigimo dieną⁴⁷. Dėl šių priežasčių, didelė dalis sutarties derybų koncentruojasi ties patvirtinimų ir garantijų apimtimi.

⁴⁷ LAJOUX, A. R.; ELSON, C. M. *The art of M&A Due Diligence: Navigating Critical Steps & Uncovering Crucial Data*. Niujorkas: McGraw-Hill, 2000, p. 153, 156-162.

2.2. Pirkėjo atliekamo bendrovės patikrinimo reikšmė

Terminas – *due diligence* (patikrinimas) atsirado iš bendrosios teisės tradicijos valstybių. Šio termino ištakos, manytina, atsirado romėnų teisėje iš sąvokos – *diligentia*. Romėnų teisė išskyrė du pagrindinius patikrinimo tipus: *diligentia quam suis rebus*, vidutinio asmens rūpestingumas dėl jo tvarkomų reikalų, bei *diligentia exactissima* ar *diligentia boni patrisfamilia* – didesnis rūpestingumo laipsnis, kurį turėjo šeimos galva. Atitinkamai, sandoriuose, kuo didesnio rūpestingumo laipsnio patikrinimas atliekamas, tuo mažesnė rizika, jog atsiras nuostolių po sandorio. Matytina, jog jeigu šalių interesai nėra identiški, reikėtų remtis romėnišku didesnio rūpestingumo laipsniu⁴⁸.

Toliau analizuojant patikrinimo ištakas, anglosaksų teisės tradicijos valstybėse, kaip minėta, egzistuoja pakankamai nedidelė įstatyminė investuotojo apsauga, todėl būtent jose laikomasi *caveat emptor* principo, reiškiančio, jog pirkėjui reikia saugotis⁴⁹. Tai reiškia, kad teisė pripažįsta lygias pirkėjo ir pardavėjo derybines galias ir todėl pasiūlo labai menką arba nesiūlo jokios įstatymo pirkėjo apsaugos⁵⁰. Dėl to manytina, patikrinimo ištakos ir yra būtent anglosaksų teisės tradicijos valstybėse, kadangi būtent ten šalys privalėjo dėti daugiau pastangų, jog galėtų apsisaugoti.

Įmonių įsigijimo ir susijungimo sandoriuose, patikrinimas iš esmės reiškia tai, kuomet įgijėjas išanalizuoja pirkimo objektą siekiant įsitikinti, kad įsigijimas nebus pernelyg rizikingas ir nuostolingas, bei siekdamas įsivertinti galimas rizikas. Pripažįstama, jog pagrindinis patikrinimo tikslas yra surinkti pakankamai informacijos apie perkamą verslą, visas stipriąsias ir silpnąsias puses, padedant investuotojui nuspręsti ar verta investuoti ar ne, ir jeigu taip – kokiomis sąlygomis⁵¹. Patikrinimą taip pat galima apibūdinti kaip išsamų perkamo verslo dokumentų, archyvų peržiūrą, kuri įprastai vyksta derybų metu⁵². Galima išskirti, jog tokio patikrinimo pagalba taip pat galima lengviau nustatyti perkamo turto vertę, kadangi įvertinami potencialūs nuostoliai bendrovėje, pavyzdžiui, galimos baudos ar finansiniai praradimai priklausomai nuo vykstančių ar potencialiai kiliančių ginčų. Paminėtina, kad bendrovės patikrinimas taip pat sandorio pradžioje gali būti atliekamas ir paties pardavėjo, siekiant iš anksto išsiaiškinti galimas rizikas ir jų išvengti, taip užtikrinant sėkmingesnę sandorį. Doktrinoje taip pat nurodoma, kad patikrinimas gali apibūdinti pačios bendrovės (pirkimo objekto) atliekamą pirkėjo

⁴⁸ LAJOUX, A. R.; ELSON, C. M. *The art of M&A Due Diligence: Navigating Critical Steps & Uncovering Crucial Data*. Niujorkas: McGraw-Hill, 2000, p. 4.

⁴⁹ COOKE, J. D. *Private Equity: Law and Practice*. Londonas: Sweet & Maxwell, 2008, p. 153.

⁵⁰ MARTINIUS, Philip. *M&A – Protecting the Purchaser*. Haga: Kluwer Law International, 2005, p. 18.

⁵¹ COOKE, J. D. *Private Equity: Law and Practice*. London: Sweet & Maxwell, 2008, p. 153-154.

⁵² DEPAMPHILIS, D. M. *Mergers and Acquisitions Basics. All you Need to Know*. Burlington: Elsevier Inc, 2011, p. 176.

patikrinimą, siekiant išvengti rizikų bendrovės savininkams ar darbuotojams⁵³ ar dėl reputacijos išsaugojimo. Visgi, įprastai sandoriuose patikrinimas yra atliekamas būtent įgijėjo tikrinant įsigyjamą verslą – pagal Baltijos valstybėse atliktų tyrimų rezultatus 2018 m. 85 % sandorių patikrinimas buvo atliktas pirkėjo ir tik 7 % sandorių patikrinimą atliko ir pardavėjas⁵⁴. Sandorio objekto patikrinimas įprastai apima tiek teisinį, finansinį, mokestinį, o kartais ir kitokio pobūdžio – techninį ar aplinkosauginį verslo tikrinimą. Pardavėjas patikrinimą paprastai atlieka sandorio pasirengimo stadijoje, o potencialus pirkėjas patikrinimą atlieka jau sandorio vykdymo stadijoje, t. y. prieš parengiant pirminį perleidimo sutarties projektą, bet jau potencialiems pirkėjams pateikus oficialius pasiūlymus įsigyti akcijas.

Norint išanalizuoti tokio patvirtinimo svarbą, paminėtina, kad mokslinėje doktrinoje nurodoma, jog tam tikri verslo perleidimo sandoriai nesukuria vertės bendrovėse, o tam tikrais atvejais tokią vertę netgi sumažina⁵⁵. Pavyzdžiui, 2019 m. audito bendrovės atliktame tyrime paaiškėjo, jog 61 procentas pirkėjų sandoriuose tiki, jog jų paskutinis įsigijimas sukūrė pridėtinę vertę, tačiau iš jų 53 procentai pradėjo rinkoje veikti silpniau, lyginant su kitais konkurentais rinkoje, per 24 mėnesius po paskutinio sandorio užbaigimo⁵⁶. Nėra vienareikšmiško atsakymo kodėl yra tiek daug sandorių, kurie nesukuria vertės, tačiau kaip vieną iš priežasčių kodėl didelė sandorių dalis nesėkminga, galima nurodyti kaip pirkėjo nepakankamas dėmesys, laikas ar skirti išteklių perkamo objekto patikrinimui, bandant sutaupyti kaštus. Klaidingai tikėdami, jog taip jie gali sutaupyti laiko, pinigų, pirkėjai nepasinaudoja galimybe išnagrinėti ir įvertinti rizikas perkant bendrovę⁵⁷. Taigi, itin svarbu prieš sudarant sutartį išnagrinėti perkamą objektą kiek įmanoma atidžiau ir kuo didesniu rūpestingumo laipsniu.

Atkreiptinas dėmesys, kad patikrinimo apimtis atliekama perleidžiant įmonę, bei perleidžiant akcijas skiriasi. Kaip minėta, akcijų pirkimu pardavimu pirkėjas labiau rizikuoja, negu įmonės pirkimo pardavimo atveju, dėl to patikrinimo apimtis įprastai didesnė akcijų perleidimo sandoriuose⁵⁸. Nagrinėjant patvirtinimų ir garantijų santykį su

⁵³ LAJOUX, A. R.; ELSON, C. M. *The art of M&A Due Diligence: Navigating Critical Steps & Uncovering Crucial Data*. Niujorkas: McGraw-Hill, 2000, p. 4-5.

⁵⁴ Lietuvos, Latvijos, Estijos rizikos ir privataus kapitalo asociacijos ir kt. *Baltic M&A Deal Points Study 2018*. p. 76-77.

⁵⁵ LAJOUX, A. R.; ELSON, C. M. *The art of M&A Due Diligence: Navigating Critical Steps & Uncovering Crucial Data*. New York: McGraw-Hill, 2000, p. xi

⁵⁶ PriceWaterhouseCoopers. *Creating value beyond the deal*. 2019 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.pwc.com/gx/en/services/advisory/deals/deals-report.html>>.

⁵⁷ LAJOUX, A. R.; ELSON, C. M. *The art of M&A Due Diligence: Navigating Critical Steps & Uncovering Crucial Data*. Niujorkas: McGraw-Hill, 2000, p. xi.

⁵⁸ LAJOUX, A. R.; ELSON, C. M. *The art of M&A Due Diligence: Navigating Critical Steps & Uncovering Crucial Data*. Niujorkas: McGraw-Hill, 2000, p. 7.

teisinio patikrinimo rezultatais, svarbu paminėti, kad patvirtinimai ir garantijos paprastai apima tuos aspektus, kurie tiriami patikrinimo metu, t. y. įprastai pardavėjo kompetenciją sudaryti sandorį, jo nuosavybės teisę, įmonės nemokumą, draudimus, finansinę padėtį, turtą, darbuotojus, mokestinių įsipareigojimų vykdymą ir kitas aktualias temas, o taip pat, šalys tam tikrais atvejais gali sutarti, jog patikrinimas bus ribotas, tačiau pardavėjas pateiks išsamius patvirtinimus ir garantijas sutartyje, pavyzdžiui, numatant, jog pirkėjas patvirtina, jog visas nurodytas turtas yra be suvaržymų, o taip pat numatant kompensacijos mechanizmą, jeigu paaiškėtų, jog toks patvirtinimas yra pažeistas⁵⁹. Įprastai patvirtinimai ir garantijos apima tas sritis, kurios teisinio patikrinimo metu paaiškėja, kaip labiausiai rūpimos šalims (korporatyvinė struktūra, kapitalas, finansinės ataskaitos, ginčai, sutartys, turtas, mokesčiai, darbuotojai, draudimas ir kita)⁶⁰, bet, pabrėžtina, kad akcijų perleidimo sandoriuose patikrinimas apima ne tik pačių akcijų patikrinimą, bet ir bendrą bendrovės būklę.

Paminėtina, jog daugelyje valstybių laikomasi principo, jog jeigu tam tikros rizikos buvo atskleistos ar turėjo tapti žinomomis patikrinimo metu, tokiu atveju pirkėjas negali užbaigus sandorį pareikšti pretenzijų dėl šių rizikų. Jungtinėje Karalystėje laikoma, jog jeigu pirkėjas faktiškai žinojo prieš sudarant sutartį apie faktus, aplinkybes, kurie būtų nesuderinami arba kurie sukeltų garantijų pažeidimą, pirkėjas neturi teisės reikšti reikalavimų dėl garantijos pažeidimo, net jeigu tie dalykai nebuvo aiškiai atskleisti pardavėjo atskleidimo laiške (angl. *disclosure letter*)⁶¹. Anglijos apeliacinis teismas vienoje iš savo bylų yra nurodęs santykio tarp patikrinimo proceso, duomenų atskleidimo, sutarties rengimo ir pirkėjo galimybės sėkmingai apsiginti dėl garantijos pažeidimo svarbą, o taip pat nusprendė, jog kai pirkėjas veikia agento pagalba bet kurioje sandorio stadijoje, agento žinojimas, kiek tai susiję su sandoriu, turi būti laikomas kaip paties pirkėjo žinojimas, dėl to, nepaisant to fakto, kad agentas neperdavė atitinkamos informacijos pirkėjui, pirkėjas vis tiek negali gintis dėl garantijos pažeidimo, kadangi laikytina, jog apie tai turėjo žinoti⁶². Taigi matyti, kad pirkėjui, kuris pats ar per agentą atlieką patikrinimą, taikomas pakankamai aukštas atidumo standartas, pirkėjas privalo domėtis patikrinimo rezultatais, nes nuo to priklauso ar galės, kilus nuostoliams ar galimam patvirtinimų ir garantijų pažeidimui, išsireikalauti iš priešingos šalies patirtos žalos atlyginimą. Panaši nuostata

⁵⁹ DEPAMPHILIS, D. M. *Mergers and Acquisitions Basics. All you Need to Know*. Burlington: Elsevier Inc, 2011, p. 176.

⁶⁰ DEPAMPHILIS, D. M. *Mergers and Acquisitions Basics. All you Need to Know*. Burlington: Elsevier Inc, 2011, p. 176.

⁶¹ PHILLIPS, J.; RUNNICLES, J.; SCHWARTZ, J. *Navigating trans-Atlantic deals: warranties, disclosure and material adverse change*. Journal of Financial Regulation and Compliance, Vol. 15, No. 4, 2007, p. 477.

⁶² Anglijos Court of Appeal. 2005 m. birželio 22 d. sprendimas byloje *Infinetland Ltd & Anor v Artisan Contracting Ltd & Anor* [2005] EWCA Civ 758.

įtvirtinta ir Vokietijos komerciniame kodekse, kuriame nurodoma, kad pirkėjas netenka teisių reikšti reikalavimus dėl trūkumų, jeigu jis sužinojo apie trūkumus sutarties sudarymo metu. Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse taip pat galima rasti analogišką taisyklę – pardavėjas neatsako už bet kokių daiktų (perkamo turto) neatitikimą, jeigu sutarties sudarymo metu pirkėjas žinojo arba turėjo žinoti apie tokį neatitikimą⁶³. Lietuvos reguliavime nurodoma, jog šalys privalo atskleisti viena kitai joms žinomą informaciją, turinčią esminės reikšmės sutarčiai sudaryti⁶⁴, o pirkėjas turi pareigą domėtis remiantis *bonus pater familias* principu. Lietuvos teismai yra išaiškinę, jog akcijų pirkėjas prisiima riziką, jeigu jis neatliks nei teisinio, nei ekonominio bendrovės veiklos ir finansinės atskaitomybės tyrimo, kadangi apdairus pirkėjas turi pats kaip galima išsamiau ir nuodugniau išanalizuoti įmonės, kurios akcijas jis perka, padėtį, verslo perspektyvas, galimybes gauti pelną. Apdairus pirkėjas realią akcijų kainą sieja ne su tikėtinomis pajamomis, kurių gavimo pardavėjas negarantavo, o su bendrovės pelnu bei išleistų akcijų skaičiumi. Net atsižvelgdamas į pasitikėjimo santykius tarp akcijų pirkėjo ir pardavėjo, pirkėjo veiksmus teismas vertino kaip itin aplaidžius, neatitinkančius *bonus pater familias* elgesio standarto⁶⁵. Kitoje byloje taip pat buvo nurodyta, jog įstatymas suponuoja papildomas pareigas akcijų pirkimo – pardavimo sutarties šalims: pirkėjui – pareigą prieš sudarant sandorį išsiaiškinti, kokia nuosavybės teisės forma perleidžiami vertybiniai popieriai priklauso pardavėjui; pardavėjui – pareigą atskleisti šią informaciją⁶⁶. Taigi, kaip matyti Lietuvoje taip pat įtvirtinta pirkėjo pareiga domėtis perkamu objektu, kaip bet kuriam kitam atidžiam ir rūpestingam asmeniui, todėl bent minimalaus lygio patikrinimo atlikimas yra būtinas.

Taigi, galima spręsti, jog perkamo turto patikrinimas yra reikšmingas tiek įsitikinant ar įmanoma sandorį įgyvendinti, tiek su perleidžiamo objekto kainos nustatymu, rizikų įvertinimu, o galiausiai ir rengiant sutarties sąlygas, sprendžiant dėl patvirtinimų ir garantijų sutartyje išsamumo, o vėliau ir dėl galimybės naudoti atitinkamus gynimo būdus atsiradus sutarties pažeidimams.

⁶³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262, 6.327 str. 2 d.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262, 163 4 d.

⁶⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005 m. lapkričio 8 d. nutartis civilinėje byloje UAB (duomenys neskelbtini) v. G.B. Nr. 3K-3-614/2005 ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Ūkio investicinė grupė“ v. G.B. Nr. 3K-3-145/2007.

⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje D.F. v. V. F. Ir A. B., Nr. 3K-3-558/2006.

2.3. Patvirtinimai ir garantijos Lietuvos teisėje

Kaip minėta, Lietuvoje kaip ir kitose kontinentinės teisės tradicijos valstybėse patvirtinimai ir garantijos vartojami kaip sinonimai ir jų atskyrimas nėra nagrinėjamas. Įstatymuose ši sutarties dalis nėra konkrečiai reguliuojama ir nerasime patvirtinimų ir garantijų sąvokos, tačiau visgi tam tikros nuostatos, kurios nors ir neįvardintos kaip patvirtinimai ir garantijos, Lietuvos įstatymuose egzistuoja.

Išnagrinėjus tam tikras Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatas matyti, jog yra normų, kurios laikomos įstatymiais patvirtinimais ar garantijomis. Pirmiausiai, paminėtina Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.317 nuostata, jog pardavėjo garantija (patvirtinimas) dėl daiktų nuosavybės teisės ir jų kokybės yra, nepaisant to, ar pirkimo – pardavimo sutartyje numatyta, ar ne (garantija pagal įstatymą). Sistemiskai reikėtų žvelgti ir į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.321 straipsnį, kuriame numatyta pardavėjo pareiga patvirtinti daiktų nuosavybės teisę, pareigą patvirtinti, jog į perduodamus daiktus tretieji asmenys neturi jokių teisių ar pretenzijų, taip pat, jog perduodami daiktai neareštuoti, nėra teismo ginčo objektas, kad pardavėjo teisė disponuoti daiktais neatimta, neapribota. 6.333 straipsnis taip pat numato pardavėjo pareigą perduoti pirkėjui daiktus, kurių kokybė atitinka sutarties ar įstatyme numatytas sąlygas bei kitos nuostatos.

Atkreiptinas dėmesys, jog visuose paminėtuose straipsniuose kalbama apie daiktus. Akcijos, kaip minėta, yra vertybinis popierius, kuris suteikia jos turėtojui – akcininkui tam tikras turtines ir neturtines teises⁶⁷, o pagal daiktinės teisės reglamentavimą – vertybiniai popieriai nėra laikomi daiktu, t. y. gamtos pasisavintu ar gamybos procese sukurtu materialaus pasaulio dalyku⁶⁸, o priskirtini kito turto sąvokai. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.97 straipsnyje atskleidžiama, kad daiktai ir vertybiniai popieriai yra skirtingi ir atskiri civilinių teisių objektai. Visgi, įstatymų leidėjas yra nurodęs, jog vertybinių popierių pirkimui-pardavimui taikomos pirkimo-pardavimo skyriaus nuostatos, jeigu kiti įstatymai nenustato specialių jų pirkimo-pardavimo taisyklių⁶⁹. Įstatyminiame reglamentavime sąvoka akcijos kokybė nėra įtvirtinta, išskyrus bendrąsias nuostatas, numatytas Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse. Teismai taip pat laikosi tokios pozicijos, jog įstatymas akcijas, kaip civilinių teisių objektus, išskiria į atskirą kategoriją, bet ir neabejotinai akcijos, kaip civilinių teisinių santykių objektas, gali būti pardavimo

⁶⁷ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 64–1914.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262, 4.1 str.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262, 6.305 str.

sutarties dalyku ir neabejotinai turi atitikti pirkimo – pardavimo sutarties esmines sąlygas⁷⁰. Taigi, nepaisant to, jog akcijos nėra daiktas, vis tiek gali būti taikomi apsaugos mechanizmai numatyti civiliniame kodekse ir gali būti taikomas daikto kokybės trūkumų institutas.

Atitinkamai, papildytina, jog Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas išskiria pirkėjo teisę patikrinti daiktą⁷¹ (6.328), kita vertus kita nuostata leidžia suponuoti pirkėjo pareigą atlikti daikto patikrinimą (6.337)⁷². Pavyzdžiui, Vokietijos komercinio kodekso 377 bei 378 straipsniuose numatyta teisė patikrinti⁷³, o, priešingai, Anglijoje numatyta, jog pirkėjas turi pareigą patikrinti daiktą prieš jį pirkdamas⁷⁴. Diskutuotina, kaip reikėtų vertinti Lietuvos įstatymų leidėją, tačiau, manytina, kad, atsižvelgiant į ankstesniame skyriuje nurodytą teismų praktiką, parduodant verslą reikėtų laikyti, jog pirkėjas turi pareigą bent minimaliai patikrinti perkamą turtą. Reikėtų atsižvelgti ir į tai ar pirkėjo įprastinė veikla yra verslo pirkimas, nuo verslo apyvartos, vykdomos veiklos, t. y. ar veikla apskritai yra vykdoma. Manytina, kad jeigu taip, tuomet pirkėjui gali būti taikomas aukštesnis atidumo standartas ir jis privalo patikrinti perkamą verslą itin atidžiai, o kitais atvejais, kuomet patikra pačiam sandoriui nėra itin reikšminga ir pirkėjas įprastai neužiima tokiais sandoriais, manytina, kad pakaktų atlikti patikrą viešuose registruose ir tokiu atveju turėtų būti taikomas mažesnis atidumo bei rūpestingumo standartas, bet visgi tam tikra atitinkamos apimties patikra - priklausomai nuo aplinkybių – turėtų būti atliekama visais atvejais. Manytina, kad Lietuvoje galima būtų sekti Jungtinių Amerikos Valstijų pavyzdžiu, kur federaliniai įstatymai nenumato pareigos atlikti patikrinimą, tačiau teismai yra išaiškinę, jog patikrinimo neatlikimas reiškia aplaidumą, dėl to išsamiai atliktas teisinis patikrinimas gali būti kaip apsauginė priemonė prieš ieškinius dėl aplaidumo (angl. *negligence*) sandorio metu⁷⁵, taigi nors vienareikšmiškai tokios pareigos numatytos nėra, tačiau patikrinimo atlikimas leidžia naudoti daugiau gynybos priemonių, jeigu kiltų ginčas.

Akcijų, kaip sandorio objekto trūkumu, sistemiškai analizuojant minėtas Civilinio kodekso nuostatas, galima būtų laikyti nuosavybės teisės suvaržymus, pavyzdžiui, akcijų

⁷⁰ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. spalio 20 d. nutartis civilinėje byloje uždaroji akcinė bendrovė „Manage Holding“ v. V.B., R. B., M. B., K. S., M. T., N. B., nr. 2A-330/2008.

⁷¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

⁷² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

⁷³ German Commercial Code [interaktyvus]. Prieiga per internetą <https://archive.org/stream/germancommercial00germuoft/germancommercial00germuoft_djvu.txt>.

⁷⁴ MALEK, A., BEGUM A. M. A., et. al. *Doctrine of “Caveat Emptor” (Buyer be aware) in Common Law and the Doctrine of “Khiyar al aib” (Option of defect) in Islamic Law: A Comparative Study*. Chittagong: IUC STUDIES, 2014, p. 203.

⁷⁵ LAJOUX, A. R.; ELSON, C. M. *The art of M&A Due Diligence: Navigating Critical Steps & Uncovering Crucial Data*. Niujorkas: McGraw-Hill, 2000, p. 17.

įkeitimas, teismo ginčo objektas, areštas ir kiti atvejai. Diskutuotina, kaip reikėtų vertinti akcijų (kaip sandorio objekto) trūkumus verslo perleidimo sandoriuose – ar įstatymas apsaugo tik pačias akcijas kaip sandorio objektą, ar visgi apsaugo pirkėją ir pačios bendrovės, kurios akcijos perkamos, atžvilgiu. Pritartina pozicijai, jog, visgi daikto trūkumų institutas turėtų būti taikomas, kadangi iš esmės, perleidžiant įmonę ir perleidžiant akcijas pasiekiamas toks pats rezultatas – verslo perleidimas⁷⁶.

Pažymėtina, kad teismai taip pat yra išsakę poziciją, jog sudarant sandorį ir perkant akcijas, kurios vėliau paaiškėja jog yra bevertės, o konkrečiai, įmonei, kurios akcijos perkamos, buvo iškelta bankroto byla ir balanse nurodyti įsipareigojimai viršijo turimą turtą, o tokiu atveju – akivaizdžiai įmonei (pirkėjui) padaroma reali žala – prarandamos turėtos piniginės lėšos, o įsigyjamos bevertės akcijos – pinigų ekvivalentas, kurios nėra realiai padengtos turtu. Šioje byloje galima išvelgti tai, kad teismas laikosi pozicijos, jog reikia vertinti ne tik pačių akcijų vertę, bet ir susijusį turtą, o konkrečiai – pačios bendrovės finansinę padėtį, teisinį statusą. Taigi, manytina, kad perkamų akcijų vertė ir jų atitikimas kokybės standartams priklauso ir nuo pačios bendrovės statuso⁷⁷, o atitinkamai pirkėjas gali naudotis gynybos būdais ne tik dėl akcijų trūkumų, bet ir dėl pačio verslo.

Vokietijos teismai yra nurodę, jog akcijų pirkimas – pardavimas tam tikrais atvejais gali būti prilyginamas įmonės pirkimui pardavimui⁷⁸, su sąlyga, jog toks akcijų perleidimas, gali būti pripažintas verslo perleidimu, kaip buvo analizuota ankstesniuose skyriuose, taigi atitinkamai, galima taikyti ir įstatyminę daikto trūkumų apsaugą. Kita vertus, daugelyje kitų Europos valstybių, pavyzdžiui, Prancūzijoje, Šveicarijoje ar Italijoje⁷⁹, tiek teisės aktai, tiek doktrina ir teismų praktika laikosi pozicijos, kad įstatyminės garantijos dėl trūkumų institutas gali būti taikomas tik pačioms akcijoms, bet ne verslui. Manytina, kad, visgi reikėtų sekti Vokietijos pavyzdžiu, jog tam tikrais atvejais, kuomet akcijų pirkimas pardavimas gali būti laikomas verslo perleidimu, turėtų būti taikoma tokia pati įstatyminė apsauga dėl daikto trūkumų, kai ir įmonės perleidimo sandoryje, kadangi iš esmės rezultatas ir pasekmės pasiekiamos tokios pačios. Atkreiptinas dėmesys, jog pagal bendruosius sutarčių aiškinimo principus, sutartys turi būti aiškinamos sąžiningai, o tai

⁷⁶ KIRŠIENĖ, Julija; KERUTIS, Kristupas. *Verslo perleidimas akcijų ar įmonės pardavimo būdu: teisinio reglamentavimo ir praktikos lyginamoji analizė*. Vilnius: Jurisprudencija, 2006, p. 29

⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2002 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Vokietijos bendrovė “Gretsch – Unitas GmbH” ir UAB (duomenys neskelbtini) v. V.S., Nr. 3K-3-1590.

⁷⁸ Vokietijos Bundesgerichtshof. 1975 m. lapkričio 12 d. nutartis Nr. VIII ZR 142/74 ir Vokietijos Bundesgerichtshof 1980 m. birželio 2 d. nutartis Nr. VIII ZR 64/79, NJW 1980, 2409.

⁷⁹ HARVEY, Neil. *A practitioner’s guide to takeovers and mergers in the European Union*. Surrey: City & Financial Publishing, 2000, p. 86; MARTINIUS, Philip. *M&A – Protecting the Purchaser*. Haga: Kluwer Law International, 2005, p. 102, 236, 351.

reiškia, jog būtina atsižvelgti į abiejų šalių ketinimus, o ne vien sutarties tekstą lingvistiniu metodu. Pirminybė tarp lingvistinės sutarties teksto reikšmės ir tikrųjų šalių ketinimų visada turi būti teikiama bendriems tikriesiems šalių ketinimams, kuriuos jos turėjo omenyje sudarydamos sutartį⁸⁰. Aiškinant sutartį taip pat turi būti atsižvelgiama į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas reikšmingas aplinkybes⁸¹. Atitinkamai, tam tikrais atvejais šalių tikslas yra ne perleisti akcijas, bet kartu ir įmonę ir jos verslą, bendrovės, kurios akcijos perkamos, kontrolę. Atkreiptinas dėmesys, kad ir patikrinimas atliekamas prieš sudarant sandorį, apima ne tik patikrinimą dėl pačių akcijų, jų suvaržymų, bet ir dėl pačios bendrovės statuso, jos finansinės padėties ar veiklos. Atitinkamai ir pirkėjo sprendimas dėl sandorio sudarymo gali priklausyti nuo tokio patikrinimo rezultatų ir pačios bendrovės perspektyvumo ar galimų rizikų, todėl akivaizdu, jog tam tikrais atvejais akcijų pirkimas – pardavimas pasirenkamas paprasčiausiai dėl kaštų ir laiko taupymo, lyginant su įmonės pirkimu – pardavimu, bet tikroji šalies valia iš tikrųjų yra įsigyti verslo kontrolę. Atitinkamai, manytina, turėtų būti leidžiama apginti savo interesus pagal minėtą įstatyminių reguliavimą.

Išanalizavus pirkėjo teises ir pareigas pagal Lietuvos įstatymus bei įstatymu suteiktą apsaugą perkant verslą, toliau vertėtų išanalizuoti pardavėjo pareigą atskleisti informaciją, kuri įtvirtinta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.163 straipsnio ketvirtoje dalyje, kur numatyta, jog šalys privalo atskleisti viena kitai joms žinomą informaciją, turinčią esminės reikšmės sutarčiai sudaryti⁸². Pareiga atskleisti informaciją yra pareigos elgtis sąžiningai vykstant deryboms dalis. Manytina, kad informacijos atskleidimo pobūdis, kiekis, priklauso nuo kiekvieno sandorio atskirai, bei sandorio šalių. Pavyzdžiui, vartojimo sutartyse, jeigu pirkėjas yra vartotojas – atskleidžiama informacija turėtų būti išsamesnė, nei sutartyse, kuomet abi šalys yra verslininkai. Vartojimo pirkimo – pardavimo sutartyje pirkėjas yra labiau pažeidžiamas, kadangi pardavėjas turi daugiau žinių apie prekę ir kitus svarbius sutarties sudarymo klausimus, dėl to vartotojui turėtų būti suteikta visapusiška informacija apie prekę⁸³. Priešingai, sandoriuose, kuriuose abi sutarties šalys yra verslininkai, atskleidžiamos informacijos apimtis galėtų būti mažesnė, kadangi abi šalys

⁸⁰ MIKELĖNAS, V., et. al. *Civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I)*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 252.

⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2000 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje AB "Turto bankas" v. UAB "Vaidluve", AB "Linas", UAB "Didysis Arkanas", Nr. 3K-3-406. *Teismų praktika*. 2000, 14.

⁸² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

⁸³ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. 2010 m. lapkričio 19 d. *Vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartiniuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga II (vartojimo pirkimo–pardavimo, vartojimo rangos, civilinės atsakomybės vartojimo teisiniuose santykiuose taikymo klausimai)*, nr. AC-33-1. *Teismų praktika*. 2010, 33.

profesionalūs investuotojai, turintys pakankamai specifinių žinių ir veikiantys savo rizika, todėl patys savo iniciatyva privalo domėtis svarbiomis sutarčiais detalėmis⁸⁴.

Nagrinėjant pareigos atskleisti informaciją reikšmę akcijų pirkimo – pardavimo sandoriuose, diskutuotina, ar reikšminga informacija turėtų būti laikoma tik ta, kuri aktuali pačių akcijų būklei, ar taip pat ir pačios bendrovės būklei. Dalis informacijos, kurią reikėtų atskleisti nurodo pats įstatymų leidėjas, pavyzdžiui, apie akcijų kiekį, nuosavybės teisę, trečiųjų asmenų teises į akcijas⁸⁵. Lietuvos teismų praktikoje taip pat išskiriama, kad informacija apie bendrąją jungtinę nuosavybę turi būti atskleista ir nuo to priklauso Civilinio kodekso 3.92 straipsnio 4 dalies reikalavimų taikymas, t. y. jei vertybiniai popieriai priklauso pardavėjui asmeninės nuosavybės teise, jie netaikomi⁸⁶. Nei teismai nei įstatymų leidėjas nėra pasisakę dėl to ar reikėtų atskleisti informaciją apie bendrovės būklę, tačiau atsižvelgiant į anksčiau atliktą analizę, jog tam tikrais atvejais akcijų perleidimas yra laikytinas verslo perleidimu ir pasiekiamas toks pat rezultatas kaip ir perkant – parduodant įmonę, manytina, jog informacija tokiais atvejais turėtų būti teikiama ne tik apie akcijas, bet ir apie pačią bendrovę.

Anglijos teismai yra pasisakę, jog nors daugelyje teisės sistemų sandoriuose pripažįstama šalių pareiga elgtis sąžiningai, bet Anglijos teisinė sistema tokios bendros pareigos nenumato, bet yra nustatę nemažai sprendimo būdų atsiradus šalių nesąžiningam elgesiui⁸⁷, pavyzdžiui tokios, kaip numatyta 1974 m. nesąžiningų sutarčių sąlygų įstatyme, sutartinės gynybos priemonės, gerai išvystyta klaidingo aiškinimo doktrina, kas sutartį padaro negaliojančia⁸⁸ ir kita. Anglijos teismai netgi yra nurodę, jog pareiga derybas vesti sąžiningai yra praktikoje neveiksminga, kadangi yra nesuderinama su derybose dalyvaujančių šalių ketinimais⁸⁹. Taigi, nors ir sąžiningumo pareiga tiesiogiai įstatymuose nenumatyta, tuo pačiu nėra ir iš to išplaukiančios pareigos atskleisti visą svarbią informaciją, o tai galimai yra nulemta *caveat emptor* principo, jog šalys pačios turi dėti pastangas sandorio sudarymui, visgi tam tikra šalių apsauga atliekant tam tikrus nesąžiningus veiksmus egzistuoja, tačiau ikisutartiniuose santykiuose šalys neturi pareigos

⁸⁴ MIKELĖNAS, V., et. al. *Civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I)*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 208.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

⁸⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2006 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje D. F. v. V. F. ir A. B., Nr. 3K-3-558/2006.

⁸⁷ Anglijos Court of Appeal. 1987 m. lapkričio 12 d. nutartis byloje *Interfoto Picture Library Ltd v Stiletto Visual Programmes Ltd* [1989] QB 433 (CA) 439 per Bingham LJ

⁸⁸ O'SULLIVAN, D., ELLIOT, S., ZAKRZEWSKI, R., *The Law of Rescission*. Oxford: Oxford University Press 2008.

⁸⁹ Anglijos ir Velso High Court (Queen's Bench Division). 1992 m. sausio 23 d. nutartis byloje *Walford v Miles* [1992] 2 AC 128 per Lord Ackner.

elgtis sąžiningai ir jeigu prieš pasirašant sutartį derybų fazėje nusprendžiama sutarties nepasirašyti, galimybės išsieškoti dėl to patirtos žalos atlyginimo nėra, visgi jau pasirašius sutartį, bet jeigu sandoris neužbaigiamas šalis gali išsieškoti atitinkamus nuostolius⁹⁰.

Priešingai nei Anglijoje, Vokietijos įstatymuose yra įtvirtinta šalių pareiga elgtis sąžiningai, atsižvelgiant į įprastą praktiką⁹¹. Kaip ir Lietuvoje doktrinoje – Vokietijoje aiškinama, jog būtina atskleisti informaciją, kuri yra reikšminga sandorio sudarymui⁹². Vokietijos teismų praktika taip pat pripažįsta pardavėjo pareigą atskleisti faktus apie perleidžiamą verslą, kurie turėtų įtakos pirkėjo apsisprendimui įsigyti atitinkamą verslą. Atskleidimo pareiga taikoma netgi tais atvejais, kuomet pirkėjas neatlieka jokio patikrinimo ir atskirai nereikalauja konkrečių dokumentų. Jeigu pardavėjas žinodamas neatskleidžia atitinkamų faktų visas sandoris gali būti pripažintas niekiniu pagal Vokietijos statutinę teisę⁹³. Manytina, kad Vokietijos reguliavimas yra artimesnis Lietuvai, dėl to ateityje nagrinėjant klausimus dėl pareigos atskleisti informaciją verslo perleidimo sandoriuose, turėtų būti laikoma, jog tokia pareiga yra ir kiekvienu konkrečiu atveju vertinti kokia informacija galėtų nulemti pirkėjo apsisprendimą sandorį sudaryti. Manytina, kad perleidžiant verslą tokia informacija turėtų apimti ne tik akcijų būklę, jų suvaržymus, bet ir pačios bendrovės būklę, pavyzdžiui mokestinę ar finansinę padėtį.

Taigi, pardavėjas turi pareigą atskleisti visą informaciją, kuri būtų reikšminga ir darytų įtaką pirkėjo apsisprendimui įsigyti akcijas ar įmonę. Akcijų perleidimo atveju informacija turėtų apimti ne tik akcijas, bet ir informaciją apie bendrovę tiek kiek yra reikšminga pirkėjo apsisprendimui. Pirkėjas taip pat turi pareigą atskleisti informaciją, tačiau informacijos, kuri turėtų būti laikoma reikšminga kiekis yra pakankamai ribotas, bet turėtų apimti, pavyzdžiui, pirkėjo finansinę padėtį, t. y. tai ar pirkėjas finansiškai pajėgus įsigyti parduodamą turtą. Pirkėjas, atitinkamai, turi pareigą domėtis perkama bendrove ir ne tik remtis pardavėjo pateikiamais patvirtinimais ir garantijomis, bet taip pat aktyviai domėtis teikiama informacija, ir, manytina, atlikti perkamos bendrovės (jos akcijų) patikrinimą, tam kad galėtų tinkamai naudotis gynybos priemonėmis, atsiradus sutarties pažeidimui.

⁹⁰ Baker McKenzie. *Global Private M&A Guide 2019*. Baker Mckenzie, 2019, p. 494 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.bakermckenzie.com/en/insight/publications/2019/03/global-private-ma-guide>>.

⁹¹ German Civil Code. Federal Law Gazette I p. 3719 [interaktyvus], 242 str. Prieiga per internetą <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p0731>.

⁹² DROSTE. *Mergers and Acquisitions in Germany*. Oxfordshire: CCH Euope, 1995, p. 34.

⁹³ NELLE, A. Germany. *Negotiated M&A Guide. Corporate and M&A Law Committee*. 2017 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=B15E017F-5BC8-4B0E-80EF-10444825457F>>

2.4. Patvirtinimai ir garantijos akcijų ir įmonės perleidime

Išnagrinėjus akcijų perleidimo ir įmonės perleidimo skirtumus, vykdomą patikrinimą bei išnagrinėjus patvirtinimų ir garantijų sampratą bei su tuo susijusias įstatymo nuostatas toliau analizuojama kokie patvirtinimų ir garantijų skirtumai atsiranda pasirinkus skirtingus verslo perleidimo būdus.

Priklausomai nuo to ar šalys pasirenka sandorį struktūrizuoti kaip įmonės pirkimą pardavimą ar akcijų pirkimą pardavimą, žymiai skirsis ir sandorio dokumentai. Didžioji dalis įmonės pirkimo pardavimo sutarties yra skirta identifikuoti perleidžiamą turtą bei įsipareigojimus. Įprastai, pirkėjas nori, jog įmonės perleidimo sutartyje būtų numatyta, jog pirkėjas neprisiima jokių kitokių įsipareigojimų negu tai kas *expressis verbis* įtvirtinta sutartyje. Jeigu nuostatos, apibūdinančios perleidžiamus turto vienetus yra išsamiai ir detaliam aprašytos, įprastai pardavėjo patvirtinimai ir garantijos gali būti paprasčiausiai apribojami tik ties tais aspektais, kurie gali daryti įtaką nurodytam turtui ar įsipareigojimams. Tuo atveju akcijų perleidimo sutartyje konkrečiai turtas ar įsipareigojimai kurie netiesiogiai pereina pirkėjui nebus detaliam aprašomi. Todėl, įprastai patvirtinimai ir garantijos tokiose sutartyse bus detalesnės ir jų bus daugiau, apimant visus perleidžiamo verslo aspektus, istorinius bendrovės veiksmus⁹⁴.

Taigi, natūralu, kad įmonės pirkimo – pardavimo sandoryje tokia pati patvirtinimų ir garantijų apimtis kaip ir akcijų pirkimo – pardavimo sutartyje nereikalinga. Kadangi yra mažesnė rizika atsirasti nenumatytiems nuostoliams, priešingai nei akcijų perleidimo sandoriuose, pirkėjas labiau yra susikontcentravęs ties konkrečiu perleidžiamu turtu ir įsipareigojimais. Įprastai įmonės pirkimo – pardavimo sandoriuose patvirtinimai ir garantijos apims turtą, t. y. tai, jog pardavėjas nuosavybės teise turi atitinkamą turtą be suvaržymų, bei, kad nėra jokių susitarimų dėl ateities suvaržymų. Taip pat pirkėjas įprastai domisi įmonės veiklos praeitimi ir atitinkamai įprasti pardavėjo patvirtinimai ir garantijos apima ir licencijas, leidimus, nekrantančią apyvartą, teisingus finansinės atskaitomybės dokumentus, sudarytų sutarčių įprastumą verslo santykiuose, sutartinių pažeidimų nebuvimą ir kitus atvejus⁹⁵. Visgi, ne visi patvirtinimai ir garantijos, kurios būdingos įmonės pirkimui pardavimui, bus taip pat tinkamos ir akcijų pirkimui – pardavimui. Akcijų perleidimo atveju papildomai įprasta, jog patvirtinimai ir garantijos apims įmonės

⁹⁴ MAGEE, R. J., FUTRELL, E. R. Jr. *M&A Transaction Structures: The Difference Between an Asset Sale and a Stock Sale*. 2017 Wyrick Robbins Yates & Ponton LLP Raleigh [interkatyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.wyrick.com/news-publications/asset-sale-v-stock-sale>>.

⁹⁵ BENDANIEL, J. D.; ROSEBLOOM H. A.; ir HANKS, J. J. Jr. *International M&A, Joint Ventures & Beyond*. New York: John Wiley & Sons, Inc, 2002, p.152-153.

struktūrą, apmokėtą įstatinį kapitalą, patvirtinimą dėl akcijų nuosavybės teisės be suvaržymų⁹⁶.

Taigi, manytina, kad atsižvelgiant į įmonės bei akcijų pirkimo – pardavimo sandorių skirtumus, šalims turėtų būti suteikta galimybė įstatyminiu reguliavimu ir jo suteikiama apsauga užtikrinti tam tikrų esminių įstatyminių patvirtinimų ir garantijų egzistavimą ir akcijų pirkimo-pardavimo sutartyse, ir atsižvelgti į šalių interesus ir jų poreikius, įprastai pasireiškiančius perleidžiant akcijas.

⁹⁶ BENDANIEL, J. D.; ROSEBLOOM H. A.; ir HANKS, J. J. Jr. *International M&A, Joint Ventures & Beyond*. New York: John Wiley & Sons, Inc, 2002, p. 171.

3. PIRKĖJO TEISIŲ GYNIMO BŪDAI, PARDAVĖJUI PAŽEIDUS PATVIRTINIMUS IR GARANTIJAS

Kaip minėta, patvirtinimai ir garantijos yra tam tikras sutarties elementas, tam tikros sutarties sąlygos. Atitinkamai, pardavėjui pažeidus šias sutarties sąlygas gali kilti sutartinė atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatas (6.245)⁹⁷. Sutartinės atsakomybės tikslas – atlyginti nukentėjusio nuo sutarties sąlygų nevykdymo asmens nuostolius, kad jis atsidurtų tokioje padėtyje, tarsi sutarties pažeidimo nebūtų buvę⁹⁸. Reikalavimai tam, kad galėtų kilti sutartinė civilinė atsakomybė, šaliai pažeidus patvirtinimus ir garantijas: neteisėti veiksmai (sutarties sąlygų nevykdymas) (Civilinio kodekso 6.246 str.), priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos, (Civilinio kodekso 6.247 str.), kaltė (Civilinio kodekso 6.248 str.) bei žala (Civilinio kodekso 6.249 str.).

3.1. Pirkėjo teisė reikalauti atlyginti nuostolius, sumokėti netesybas

Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse numatyta, kad asmuo, neįvykęs arba netinkamai įvykęs savo sutartinę prievolę, privalo atlyginti kitai sutarties šaliai šios patirtus nuostolius, sumokėti netesybas (baudą, delspinigius) (6.256 str.). Taigi, jeigu paaiškėja, kad pardavėjo sutartyje nurodyti patvirtinimai ir garantijos yra neteisingi, pardavėjas pirkėjui turėtų atlyginti nuostolius, kurie kompensuotų pirkėjui patirtą žalą ir, kad pirkėjas atsidurtų tokioje padėtyje, tarsi pateikta garantija būtų buvusi teisinga. Anglijos teismai yra įvedę analogišką taisyklę, jog tuomet, kai šalis patiria žalą dėl sutarties pažeidimo, šaliai turi būti atlyginta tokia apimtimi, tarsi sutartis būtų vykdoma tinkamai⁹⁹, taigi taip pat pabrėžiamas kompensacinis nuostolių atlyginimo tikslas. Tiesa, Anglijoje taip pat naudojamas baudinių nuostolių institutas, kuomet papildomai prie kompensacijos nukentėjusiai šaliai, pažeidėjas papildomai turi sumokėti atitinkamą sumą kaip baudą skolininkui už neteisėtus veiksmus, tačiau visgi, šis institutas labiau taikytinas deliktinės atsakomybės situacijose, bet ne sutartinės¹⁰⁰.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

⁹⁸ Lando, O. & Beale, H. *Principles of European Contract Law*, 2002. The Hague: Kluwer Law International. Prieiga per internetą <<https://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/>>.

⁹⁹ Anglijos Court of Exchequer Chamber. 1848 m. sausio 18 d. Sprendimas byloje *Robinson v Harman* (1848) 1 Exch 850, 855.

¹⁰⁰ TETTENBORN, Andrew. Punitive damages for breach of contract: what's so special about contract claims? Swansea: Swansea University, 2006. Prieiga per internetą <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=938700>.

Pagal Vokietijos statutinę teisę, jeigu pažeidžiamas pardavimo sandoris, pirkėjas, pirmiausiai, gali reikalauti, kad pardavėjas panaikintų daikto trūkumus. Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse taip pat galima rasti analogišką nuostatą, jog pardavėjas atsako už bet kokią neatitikimą, įskaitant garantijos pažeidimą, o pirkėjas netenka teisės remsis daiktų neatitikimu, jeigu per protingą laiką nepraneša pardavėjui ir nenurodo, kokių reikalavimų daiktas neatitinka¹⁰¹. Taigi, pagal Vokietijos teisę, jeigu trūkumų pataisyti neįmanoma ar pardavėjas atsisako tai daryti, pirkėjas gali pasitraukti iš sutarties. Tačiau šios iš įstatymo kylančios nuostatos labiau taikomos materialių daiktų pirkime pardavime, o esant akcijų pardavimui, šalys įprastai renkasi nusimatyti sutartyje tai, kad pirkėjas turi teisę į nuostolių atlyginimą, jeigu pardavėjas per nustatytą sutartyje terminą nepašalina trūkumų. Vokietijos įstatymuose taip pat numatyta, kad bet kokia žala, patirta dėl sutarties pažeidimo, turi būti atlyginta ir kompensuota, kad būtų pasiektas balansas, atlyginant nuostolius, tol kol egzistuoja pakankamas priežastinis ryšys¹⁰².

Diskutuotina kaip pinigine išraiška reikėtų įvertinti žalą dėl pateiktų klaidingų patvirtinimų ir garantijų, ypač tų, kurios liečia darbuotojus, intelektinės nuosavybės teises ar kitus atvejus, kurie tiesiogiai sunkiai įvertinami pinigine išraiška. Doktrinoje minima, kad patirti nuostoliai paprastai apskaičiuojami apskaičiuojant skirtumą tarp parduodamo verslo faktinės rinkos vertės ir rinkos vertės, kuri būtų buvusi, jeigu garantija būtų teisinga¹⁰³. Įprastai, nagrinėjant verslo rinkos vertę turėtų būti atsižvelgiama į pirkimo kainą, bet ji ne visada tiksliai atspindi tikslią rinkos vertę, kadangi visgi tai yra sutarties šalių derybų objektas, gali būti naudojamos skirtingos formulės apskaičiuoti verslo vertę ir vienais atvejais, gali būti permokama už verslą, o kitais atvejais sumokama mažiau negu tikroji rinkos vertė¹⁰⁴. Anglijos teismai yra nagrinėję ar reikėtų skaičiuoti tikrąją verslo rinkos kainą, ar, paprasčiau, skaičiuoti skirtumą tarp sumokėtos kainos ir kainos, kuri turėtų būti sumokėta, jeigu būtų pateiktas teisingas patvirtinimas, o šiame konkrečiame nagrinėtame atvejyje, jeigu būtų pateiktas teisingas gauto pelno skaičius įmonės balanse, bet teismai pasirinko pirmąjį variantą ir skaičiavo tikrąją rinkos vertę¹⁰⁵, visgi, pripažintina,

¹⁰¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

¹⁰² NELLE, A. Germany. *Negotiated M&A Guide. Corporate and M&A Law Committee*. 2017 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=B15E017F-5BC8-4B0E-80EF-10444825457F>>.

¹⁰³ STILTON, A., *Sale of Shares and Businesses: Law, Practice and Agreements*. London: Sweet & Maxwell, 2006, p. 134.

¹⁰⁴ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1), p. 137.

¹⁰⁵ WILKEN, S., GHALY, K. Damages for breach of warranty on the sale of a business. Chambers Client Report, 2005 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <http://www.39essex.com/docs/articles/KGA_SW_Breach_of_Warranty_2005.pdf>.

kad tiksliai apskaičiuoti verslo rinkos kainą yra pakankamai sudėtinga ir tai reikalauja specifinių žinių. Anglijos teismai taip pat yra išaiškinę, kad nuostoliai, kurie gali būti atlyginami yra tik tie, kurie natūraliai kaip pasekmė atsiranda dėl pažeidimo ir tie, kuriuos šalys pagrįstai numato sudarydamos sutartį, kaip galimus nuostolius jei sutartis būtų pažeista¹⁰⁶.

Paminėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą, jeigu kreditorius (šiuo atveju verslo pirkėjas), nesiima galimų ir prieinamų priemonių nuostoliams sumažinti, skolininko (pirkėjo) atsakomybė gali būti sumažinta arba jis gali būti visiškai atleistas nuo atsakomybės¹⁰⁷, taigi pirkėjas, norėdamas gauti visą nuostolių atlyginimą, privalo taip pat dėti aktyvias pastangas, kad nuostoliai nepadidėtų, ir imtis galimų priemonių nuostoliams sumažinti.

Lietuvoje teismų praktikos dėl patvirtinimų ir garantijų pažeidimo nėra gausu, visgi 2008 m. Lietuvos apeliacinis teismas šį klausimą sprendė. Šalys sudarė sutartį, kuria pirkėjas įsipareigojo sumokėti avansą už įsigyjamas akcijas, o pardavėjai įsipareigojo perduoti pirkėjui visas akcijas susitarime nustatytais terminais ir tvarka. Pardavėjai akcijų pirkimo – pardavimo sutartyje garantavo, kad sutarties sudarymo metu bendrovei nėra paskirtos jokios baudos ar kitos sankcijos, bendrovė yra sumokėjusi teisingai ir laiku mokesčius, rinkliavas muitus ir kitas įmokas, visgi buvo nustatyta, kad priskaičiuoti delspinigiai už pavėluotai sumokėtus mokesčius. Šalys sutartyje numatė, jog minimalūs pirkėjo nuostoliai dėl sutarties pažeidimo bus 45 000 EUR, o priskaičiuoti delspinigiai buvo lygūs 9 140 LT. Lietuvos apeliacinis teismas pasisakė, kad tinkamas sutarties vykdymas reiškia sutarties sąlygų įgyvendinimą ir remiantis protingumo bei sąžiningumo principais pardavėjas ne tik turi pareigą perduoti akcijas, bet ir suteikti tinkamą sutartyje numatytą informaciją, kurios pobūdis gali lemti ir tam tikrų sutarties sąlygų nustatymą ar koregavimą ir nusprendė, kad pardavėjams už neteisingos garantijos pateikimą taikytina sutartyje nustatyta atsakomybė. Visgi, teismas, remdamasis Civilinio kodekso nuostatomis sutartyje nustatytas netesybas sumažino iki realiai patirtų nuostolių sumos – 9 140 LT¹⁰⁸. Kadangi, teismas pasisakė ir apie pardavėjo pareigą suteikti tinkamą informaciją, kuri gali lemti ir tam tikras sutarties sąlygas, manytina, kad remtasi *culpa in contrahendo* doktrina. Pažeidęs bendrą sąžiningumo ikisutartiniuose santykiuose pareigą, pardavėjas privalo

¹⁰⁶ Anglijos Exchequer Court. 1854 m. vasario 23 d. sprendimas byloje *Hadley v Baxendale* [1854] EWHC J70.

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

¹⁰⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. balandžio 29 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Manage Holding“ v. V. B. ir kt., nr. 2A-310/2008.

atlyginti dėl to atsiradusius pirkėjo nuostolius¹⁰⁹. Ši doktrina yra itin naudojama Vokietijoje. Manytina, kad šis institutas yra lankstesnis reguliuojant sandorio vykdymo pažeidimus verslo įsigijimuose negu kad garantijų teisė, kuri nepriklauso nuo pardavėjo kaltės ir tik suteikia ribotas galimybes reikalauti nuostolių. Pagal Vokietijos teismų praktiką taisyklės, susijusios su atsakomybe už *culpa in contrahendo* dėl neatsargaus ar tyčinio pardavėjo elgesio per derybas, yra taikomos net ir tais atvejais, kai pardavėjo pateikta klaidinga informacija negali būti apibūdinta kaip įmonės trūkumas pagal civilinį kodeksą¹¹⁰.

¹⁰⁹ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1), p. 138.

¹¹⁰ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1), p. 137.

3.2. Pirkėjo teisė nutraukti sutartį

Sutarties nutraukimas patvirtinimų ir garantijų pažeidimo atveju praktikoje taikomas tik išimtiniais atvejais¹¹¹. Lietuvoje teismų praktikoje yra išaiškinta, kad sutarties nutraukimo, esant jos neįvykdymui, įskaitant netinkamą įvykdymą, reguliavimo būdas Civiliniame kodekse patvirtina tarptautinėje sutarčių teisėje pripažįstamo *favor contractus* principo įtvirtinimą nacionalinėje teisėje. Šis principas reiškia, kad šalys turi siekti išsaugoti sutartį, jeigu tai tik yra įmanoma, o sutarties nutraukimą naudoti tik kaip *ultima ratio* priemonę¹¹². Todėl, visgi labiau įprasta, kad pirkėjas reikalauja atlyginti nuostolius ar sumažinti kainą, nes verslo įsigijimo sandorio atšaukimas yra realus tik praėjus labai mažam laiko tarpui po sandorio užbaigimo¹¹³.

Pagal Civilinio kodekso nuostatas teisė vienašališkai nutraukti sutartį atsiranda tik kai jos pažeidimas yra esminis, bet neatima iš šalių teisės susitarti, kad jos turi teisę nutraukti sutartį vienašališkai ir kitokiais atvejais¹¹⁴ (6.217 str.). Sprendžiant ar sutarties pažeidimas yra esminis negalima vienareikšmiškai įvardinti sąrašą atvejų, kuomet laikoma, kad sutarties pažeidimas yra esminis, kadangi tai yra fakto klausimas. Dėl to įstatymų leidėjas numato kriterijus, į kuriuos galima atsižvelgti sprendžiant pažeidimu reikšmingumą¹¹⁵. Kriterijai, į kuriuos reikėtų atsižvelgti yra tai ar nukentėjusioji šalis iš esmės negauna to, ko tikėjosi iš sutarties, ar prievolės sąlygų laikymasis turi esminės reikšmės, kaltės laipsnis ir kitos aplinkybės¹¹⁶. Kasacinėje praktikoje yra išaiškinta, jog nustatant, ar sutarties pažeidimas yra esminis, darytina išvada, kad kuo didesnis atotrūkis tarp sutarties neįvykdymo ir pažadėto vykdymo, tuo didesnė tikimybė, kad sutarties nevykdymas esant ginčui bus pripažintas esminiu. Esminio sutarties pažeidimo kriterijus yra tarsi priemonė, kuria „išmatuojamos“ kiekvieno konkretaus sutarties pažeidimo aplinkybės, suteikiant teisę patiems civilinės apyvartos dalyviams spręsti, kaip turi būti vertinamas atitinkamas pažeidimas. Kiekvienu ginčo atveju sutarties pažeidimą pripažįstant esminiu, turi būti įvertinta, ar nukentėjusios šalies interesai dėl tokio pažeidimo buvo iš esmės suvaržyti, nes esminį sutarties pažeidimą nulemia tai, ar nukentėjusi šalis

¹¹¹ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1).

¹¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. *2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje J. G. v. AB SEB bankas, nr. 3K-7-306/2012*.

¹¹³ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1).

¹¹⁴ MIKELĖNAS, V., et. al. *Civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I)*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 291.

¹¹⁵ MIKELĖNAS, V., et. al. *Civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I)*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 292-294.

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

negavo daugiausia to, ką pagal sutartį per visą jos terminą pagrįstai tikėjosi gauti, taip pat ar nukentėjusios šalies teisėti, pagrįsti lūkesčiai dėl numatytų sutarties vykdymo rezultatų lieka neįgyvendinti vien dėl sutartį pažeidusio kontrahento veiksmų, ar dėl kitų priežasčių. Nutraukimo pagrindai turi būti realūs, jų tikrumas įrodytas, ir jie turėtų reikšti, kad sutarties tolesnis galiojimas sukeltų nukentėjusiai šaliai sutarties sudarymo metu nenumatytus turtinio ar asmeninio pobūdžio didelius praradimus¹¹⁷. Daugelyje užsienio valstybių įstatymai taip pat numato, kad vienašališkas sutarties nutraukimas gali būti naudojamas tik tuomet, kai pažeidimas yra esminis¹¹⁸. Pavyzdžiui, pagal Anglijos teisę, turi būti pažeidžiama esminė šalies sąlyga, tam, kad nukentėjusi šalis galėtų vienašališkai nutraukti sutartį¹¹⁹, Vokietijos praktikoje taip pat yra numatyti kriterijai, kuomet nukentėjusi šalis gali vienareikšmiškai nutraukti sutartį, pirmiausiai, kuomet pirkėjas laiku nesumoka pirkimo kainos ar kai pratęsus kainos sumokėjimo terminą sutarties šalis vis tiek nesumoka atitinkamos sumos, tuomet, kai kita šalis pažeidė esminę sutarties sąlygą ir per atitinkamą protingą laikotarpį neištaisė sutarties pažeidimo, o taip pat, kai kuri nors šalis sužino apie tam tikras aplinkybes, kurios turi neigiamą įtaką kitos šalies kreditingumui (nemokumo atveju), tačiau visgi teismai kiekvienu atveju tai vertina individualiai¹²⁰. 2020 m. sausio 16 d. apeliacine tvarka buvo nagrinėjamas ginčas, kuris kilo dėl akcijų pirkimo-pardavimo sutarties sąlygų esminio pažeidimo. Sutartimi ieškovas pardavė, o pirkėjai nusipirko bendrovės paprastąsias vardines materialiąsias akcijas. Sutartyje pirkėjai buvo 2. Sutartyje šalys numatė, kad jeigu pirkėjai neatsiskaitys su pardavėju laiku ir nesumokės pirkimo kainos, tai bus laikoma esminiu sutarties pažeidimu, dėl ko pardavėjas įgis teisę nutraukti sutartį dėl pirkėjų kaltės. Teismas nusprendė, kad kadangi prievolė neįvykdyta tik vieno iš pirkėjų atžvilgiu, jo atžvilgiu sutartis ir turėtų būti vienašališkai nutraukiama¹²¹ Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra išaiškinęs, jog tai, kad šalys, sutardamos dėl akcijų pardavimo, kuomet yra daugiau negu vienas pirkėjas, bet sudaroma viena sutartis, nepaneigia parduodamų akcijų dalumo, kadangi atsiranda atskiri ir individualizuoti priešpriešiniai

¹¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. *2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje uždaroji akcinė bendrovė „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija, nr. e3K-3-312-1075/2018.*

¹¹⁸ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1), p. 136.

¹¹⁹ ANDREWS, J. *Termination of commercial contracts*. DLA Piper, 2016 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.dlapiper.com/en/uk/insights/publications/2016/03/termination-of-commercial-contracts/>>.

¹²⁰ EY Consumer Products & Retail sector global legal team. *EY Global Legal Commercial Terms Handbook*. 2017 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <[https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-global-legal-commercial-terms-handbook/\\$File/EY-global-legal-commercial-terms-handbook.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-global-legal-commercial-terms-handbook/$File/EY-global-legal-commercial-terms-handbook.pdf)>.

¹²¹ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyrius. *2020 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Vartoma“ v. J. V., M. V., M. P. ir E. P., nr. e2A-28-934/2020.*

sutartiniai įsipareigojimai¹²². Taigi, galima spręsti, jog pirkimo kainos nesumokėjimas laiku gali būti laikomas vienu iš esminių akcijų pirkimo – pardavimo sutarties pažeidimų, kuomet nukentėjusioji šalis turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį. Iš nurodytos teismų praktikos, akivaizdu, kad esminis sutarties pažeidimas dažniausiai siejamas su kainos nesumokėjimu ar, pavyzdžiui, šalies nemokumu, tačiau nėra vienareikšmiško atsakymo ar patvirtinimų ir garantijų pažeidimas galėtų būti laikomas esminiu sutarties pažeidimu. Kaip matyti iš pateiktų išaiškinimų, tam, kad sutartis galėtų būti nutraukta vienašališkai, sutarties pažeidimas įprastai turi būti pakankamai svarbus ir reikšmingas, bei tai, manytina, pakankamai sunkiai įgyvendinama verslo perleidimo sandoriuose. Teismų praktikos ir analizės, kaip minėta, nagrinėjančios patvirtinimus ir garantijas, kaip esmines sutarties sąlygas nėra gausu, bet visgi, tam tikri patvirtinimai ir garantijos turėtų būti laikomi esminiu sutarties pažeidimu, atsižvelgiant į šalių interesus ir tai, ar, pavyzdžiui, nuo konkrečių patvirtinimų ir garantijų pažeidimo ženkliai skiriasi parduodamo verslo kaina ar galimybė perleisti neapribotas ir nesuvaržytas akcijas.

Taigi, manytina, kad patvirtinimų ir garantijų atžvilgiu, tam tikri patvirtinimais taip pat turėtų turėti esminę reikšmę, o taip pat ir šalys gali sutartyje nuspręsti, kurių patvirtinimų ar garantijų pažeidimas turėtų esminę reikšmę. Tokie patvirtinimai ir garantijos gali būti akcijų nuosavybės teisė, suvaržymai į akcijas, bendrovės finansinė padėtis, jeigu skirtumas tarp to kas buvo patvirtinta ir faktinės situacijos ženkliai skiriasi, bet apie tai turėtų būti sprendžiama kiekvienu atveju individualiai. V. Bitė nurodo, kad galimi tokie atvejai, kai šalys susitaria tam tikras garantijas laikyti esminėmis sutarties sąlygomis ir, atitinkamai, jų pažeidimas laikomas esminiu sutarties pažeidimu¹²³. Todėl, manytina, kad šalys, turėtų nusimatyti, kokio patvirtinimo ar garantijos pažeidimas būtų laikomas esminiu sutarties pažeidimu pačioje sutartyje, siekiant išvengti abejonių dėl to ar tai yra esminė ar įprastinė sutarties sąlyga.

¹²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Vartoma“ v. J. V., M. V., M. P. ir E. P., nr. e3K-3-478-687/2018.

¹²³ BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1), p. 135.

3.3. Kainos sumažinimas

Viena iš kitų teisių, kurias gali naudoti akcijų ar įmonės pirkėjas, kuomet pažeidžiamos sutarties sąlygos yra kainos sumažinimas. Tokia nuostata gali būti nurodoma sutartyje. Ši nuostata taip pat yra įtvirtinta Civiliniame kodekse (6.334 str.). Kainos sumažinimo institutas jau buvo žinomas ir romėnų privatinės teisės gyvavimo laikotarpiu. Paaškęjus parduoto daikto trūkumui, kurio nebuvo atskleidęs pardavėjas, pirkėjas turėjo vieną iš alternatyvų, kaip gynybos priemonę, per vienerius metus nuo sutarties sudarymo pareikšti *actio quanti minoris* („ieškinyš, kiek mažiau“), reikalauti sumažinti kainą¹²⁴.

Manytina, kad šis institutas gali būti naudojamas kaip alternatyva nuostolių atlyginimui, ir gali būti taikomas esant sutarties pažeidimams, jeigu iš esmės nėra ribojama pirkėjo galimybė naudotis ir disponuoti įsigijimo objektu. Lygiai taip pat, kaip ir nagrinėjant nuostolių dydžio klausimą, pažeidus patvirtinimus ir garantijas, diskutuotina kiek ir kokia apimtimi turėtų būti sumažinta kaina esant konkrečiam pažeidimui. Manytina, kad galima būtų remtis tokia pačia taisykle, kaip buvo aptarta nagrinėjant nuostolių atlyginimo klausimą. Reikėtų įvertinti kokia yra parduodamo verslo vertė, jeigu konkretus pažeidimas egzistuoja ir jeigu neegzistuoja. V. Mizaras teigia, jog kainos sumažinimo apimtis turi priklausyti nuo to, koks yra santykis tarp parduodamo daikto, kuris atitinka kokybės reikalavimus, vertės, bei daikto, koks buvo faktiškai perduotas, vertės, bei reikėtų atsižvelgti į pirkėjo iš daiktų jau gautą naudą¹²⁵. Diskutuotina, koku laipsniu reikėtų įvertinti ar pirkėjas jau gavo naudos iš pirktos turto, kadangi bet kuriuo atveju, įsigijęs nuosavybės teisę į akcijas, jis galėtų naudotis ir disponuoti turtu savo nuožiūra. Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad sutarties nutraukimas nepanaikina teisės reikalauti atlyginti nuostolius, atsiradusius dėl sutarties neįvykdymo (Civilinio kodekso 6.221 str. 2 d.)¹²⁶.

Kaip ir analizuota ankstesniame skyriuje, kainos sumažinimo apimtis daugelyje valstybių skaičiuojama tokiu būdu kaip ir apskaičiuojant nuostolių atlyginimo dydį vienai iš šalių pažeidus sutarties patvirtinimus ir garantijas, ar kitas sutarties sąlygas. Vokietijos Civiliniame kodekse tiesiogiai įtvirtinta, kad vietoj to, kad sutartis būtų nutraukiama, pirkėjas gali, pranešdamas pirkėjui sumažinti sutarties kainą. Jeigu sutarties kaina sumažinama, ji turi būti mažinama proporcingai vertinant parduodamo

¹²⁴ JONAITIS, Marius. *Romėnų privatinė teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 365-366.

¹²⁵ Mizaras, V. *Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse* (3), Vilnius: Justitia, 2003, 6 (48) p. 16.

¹²⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.

objekto vertę, jeigu atitinkami sutarties pažeidimai, tuo pačiu, patvirtinimų ir garantijų pažeidimai, sutarties sudarymo metu nebūtų egzistavę bei faktinę parduodamo objekto vertę¹²⁷.

Anglų teisėje kainos sumažinimo institutas taip pat naudojamas: kai pirkėjas perduoda pirkėjui atitinkamus daiktus, tačiau jų kiekis yra kitoks, nei buvo sutartas, pirkėjas gali atsisakyti šiuos daiktus priimti, tačiau, jeigu priima už juos turi sumokėti proporcingai sutartyje numatytai kainai¹²⁸. Žinoma, ši nuostata tiesiogiai nėra adresuota akcijų pirkimo – pardavimo sandoriams, tačiau, manytina, kad į ją gali būti atsižvelgta, kad kaina taip pat gali būti sumažinama proporcingai patirtų nuostolių dydžiui.

Taigi, manytina, kad esant patvirtinimų ir garantijų pažeidimui, pirkėjas, alternatyviai, vietoj nuostolių atlyginimo gali reikalauti ir sumažinti kainą, o kiekis kiek turėtų būti sumažinama kaina turėtų būti skaičiuojamas taip pat kaip ir būtų skaičiuojami nuostoliai.

¹²⁷ German Civil Code. Federal Law Gazette I p. 3719, 441 str. [interaktyvus], 242 str. Prieiga per internetą <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p1591>.

¹²⁸ Sales of Goods Act 1979, 1979 m. gruodžio 6 d. (su pakeitimais ir papildymais) 30 str. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/54>>.

3.4. Sandorio pripažinimas negaliojančiu

Pagal Civilinio kodekso pirmosios knygos nuostatas sutartys gali būti pripažintos negaliojančiomis įvairiais atvejais, vienas iš akcijų pirkimo – pardavimo sutarties pripažinimo negaliojančia pagrindų, kuomet, pateikiami klaidingi patvirtinimai ir garantijos, galėtų būti Civilinio kodekso 1.90 bei 1.91 numatyti atvejai, t. y. sandorio pripažinimas negaliojančiu dėl suklydimo arba sandorio pripažinimas negaliojančiu dėl apgaulės.

Doktrinoje suklydimas apibrėžiamas kaip neteisingas sudaromo sandorio suvokimas, nesvarbu, kaip elgiasi kiti asmenys. Jeigu asmuo neteisingai suvokia savo sudaromo sandorio aplinkybes ir padarinius dėl kitų asmenų veiksmų, tai sandorį galima pripažinti negaliojančiu pagal Civilinio kodekso 1.91 straipsnį¹²⁹.

2015 m. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas sprendė bylą, kuomet šalys sudarė akcijų pirkimo pardavimo sutartį. Pasak ieškovo (pirkėjo) akcijų pirkimo-pardavimo sutarties sudarymas buvo išimtinai susijęs su naujos akcijų emisijos bendrovėje išleidimu (įstatinio kapitalo didinimu), tačiau įstatinis kapitalas nebuvo padidintas. Ieškovas tai vertina kaip jo klaidinimą ir apgaulę dėl esminių investavimo sąlygų, todėl bandyta įrodyti, kad šis sandoris pripažintinas negaliojančiu Civilinio kodekso 1.90 ir 1.91 nustatytais pagrindais. Visgi teismas nusprendė, kad ginčijamo sandorio pripažinti negaliojančiu kaip sudaryto suklaidinimo įtakoje ir dėl atsakovo apgaulės nėra pagrindo, kadangi tais atvejais, kai paaiškėja, kad investavimo sąlygos pasikeitė dėl per didelio investuotojo įsipareigojimų, kurių įvykdymas neužtikrintas jokiais prievolių vykdymą užtikrinančiais teisiniais mechanizmais, nevykdymo, šis įvykis vertintinas kaip nepasiteisinusi investavimo rizika, bet ne ieškovo suklydimas ar sandoris sudarytas dėl apgaulės Civilinio kodekso 1.90 straipsnio ir 1.91 straipsnio taikymo prasme. Atkreiptinas dėmesys, kad ieškovui buvo atskleistas bendrovės akcijų emisijos prospektas ir jis žinojo investavimo į bendrovės vertybinius popierius rizikas, investavimo sąlygas¹³⁰. Taigi, vertinant ar galima akcijų pirkimo pardavimo sandorį pripažinti negaliojančiu nurodytais pagrindais, svarbu nuspręsti ir įvertinti pirkėjo pareigos domėtis bei pardavėjo pareigos atskleisti informaciją įgyvendinimą, ir tai padėtų nuspręsti, ar tikrai sandoris buvo sudarytas apgaule ar suklaidinant. Lietuvos apeliacinis teismas, šiuo klausimu taip pat yra sprendęs bylą, kuomet pirkėjai įsigiję visas bendrovės akcijas ir perėmę visą bendrovės kontrolę, nusprendė, kad

¹²⁹ MIKELĖNAS, V. et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. Vilnius: Justitia, 2001, p. 198.

¹³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2015 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje V. G. v. uždaroji akcinė bendrovė „Finansų rizikos valdymas“, nr. 3K-3-338-415/2015.

pardavėjai pažeidė sutartyje pateiktus patvirtinimus ir garantijas. Teismas atkreipė dėmesį, kad pardavėjo patvirtinimai ir garantijos, jog sandorio sudarymo metu nėra jokių neatskleistų aplinkybių ir yra pateikta visa tikra informacija, apima aplinkybes egzistavusias sutarties sudarymo metu, o ieškovas rėmėsi aplinkybėmis, kurios atsirado jau po sutarties sudarymo. Atkreiptinas dėmesys, kad sandorių negaliojimo instituto paskirtis – siekti, kad civiliniuose santykiuose būtų užtikrintas teisėtumas. Kita vertus, įstatymų leidėjas, nustatydamas sandorių negaliojimo pagrindus, siekia užtikrinti sandorių ir jų pagrindu susiklosčiusių civilinių teisinių santykių stabilumą, apginti civilinių teisinių santykių subjektų teises. Taigi sandorių negaliojimo institutas turi ir kitą paskirtį – užtikrinti civilinių teisinių santykių stabilumą, įgytų teisių ilgaamžiškumą ir jų gerbimą. Dėl to sandorio pripažinimas negaliojančiu be pakankamo teisinio pagrindo šiam stabilumo tikslui prieštarautų. Taigi, teismas nusprendė, kad visgi buvo laikytasi visų duotų patvirtinimų ir garantijų, o pirkėjai dėl nerūpestingumo ir aplaidumo, tinkamai neįvertinę ir nepatikrinę perkamos įmonės visais jiems svarbiais aspektais, patys prisiėmė su tuo susijusią riziką¹³¹.

Taigi, atsižvelgiant į aukščiau panagrinėtą teismų praktiką, galima spręsti, kad visgi nuginčyti sandorį remiantis apgaule ar suklydimu verslo perleidimo sandorio atveju nėra paprasta, kadangi reikia įrodyti, kad tikrai tam tikra informacija buvo nepateikta ir buvo pateiktas klaidingas patvirtinimas ir garantija. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą ši pareiga tektų pirkėjui, kadangi šalis turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus¹³² (178 str.). Vokietijoje¹³³ bei Anglijoje¹³⁴, taip pat labiau įprasta rinktis nuostolių atlyginimo institutą, bet neginčyti pačios sutarties.

¹³¹ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 9 d. nutartis, civilinėje byloje R. J. v. A. A., nr. 2A-415/2014.

¹³² Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002-04-06, Nr. 36-1340.

¹³³ NELLE, A. Germany. *Negotiated M&A Guide. Corporate and M&A Law Committee*. 2017, p. 13-14 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=B15E017F-5BC8-4B0E-80EF-10444825457F>>.

¹³⁴ ANDREWS, J. *Termination of commercial contracts*. DLA Piper, 2016 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.dlapiper.com/en/uk/insights/publications/2016/03/termination-of-commercial-contracts/>>.

3.5. Patvirtinimų ir garantijų draudimas

Patvirtinimų ir garantijų draudimas – tai draudimo politika, skirta padengti žalą patirtą dėl pažeistų patvirtinimų ir garantijų. Ši draudimo rūšis išsivystė Londone 1980 – 1990 metais¹³⁵. Baltijos šalyse patvirtinimų ir garantijų draudimas yra naudojamas pakankamai retai: 2016 m. ir 2018 m. duomenimis tik 2 procentuose sandorių šis draudimas buvo naudotas iš 91 deklaruotų sandorių, kurių vertė viršijo 1 000 000 EUR¹³⁶. Kita vertus, pavyzdžiui Jungtinėse Amerikos Valstijose, šis draudimas paskutiniaisiais duomenimis buvo naudojamas 72 procentuose privataus kapitalo sandorių¹³⁷.

Patvirtinimų ir garantijų draudimas perkelia pirkėjo riziką dėl klaidingų patvirtinimų ir garantijų draudimo draudikui. Šis draudimas gali būti pasitelkiamas tiek pirkėjo, tiek pardavėjo, bet, natūralu, kad pirkėjas dažniau naudojasi šiuo institutu, atsižvelgiant į rizikas susijusias su įsigyjamu turtu. Visgi, patvirtinimų ir garantijų draudimas yra efektyvus tik patvirtinimų ir garantijų atžvilgiu, bet ne kitų sutarties sąlygų. Taip pat įprastai draudimas padengia ribotą sumą, įprastai, pavyzdžiui 10 % sandorio vertės, todėl jeigu pažeidžiant patvirtinimus ir garantijas patiriama itin didelė žala, draudimas nebūtinai užtikrins jos atlyginimą¹³⁸. Todėl, šalys, norėdamos turėti visapusišką apsaugą, turėtų sutartyje nusimatyti ir kitus apsaugos mechanizmus dėl kitų sutarties sąlygų, tinkamai apsibrėžti esmines sutarties sąlygas ir kompensacijų už sutarties pažeidimus lygiu. Bet kuriuo atveju, manytina, kad ateityje patvirtinimų ir garantijų draudimas gali tapti vis dažniau naudojamu įrankiu suteikiant sutarties šalims tam tikrą apsaugą¹³⁹. Šis draudimas neužtikrina absoliučios šalių apsaugos esant sutarties pažeidimui, bet visgi padengia dalį rizikų susijusių su sandorių, tad, tikėtina, taps dažniau naudojamas ir labiau prieinamas tarp draudimo bendrovių.

Atsižvelgiant į šio draudimo privalumus, manytina, kad šalys turėtų tinkamai pasirinkti ir nusimatyti apsaugos mechanizmus esant sutarties, o konkrečiai patvirtinimų ir garantijų, pažeidimui, o taip pat siekiant maksimaliai apsaugoti savo interesus turėtų

¹³⁵ GRIFFITH, J. S. *Deal Insurance: Representation & Warranty Insurance in Mergers & Acquisitions*. Minn.: Fortham Law School, 2020, p. 18 [interaktyvus], prieiga per internetą: <https://ir.lawnet.fordham.edu/faculty_scholarship/973>.

¹³⁶ Lietuvos, Latvijos, Estijos rizikos ir privataus kapitalo asociacijos ir kt. *Baltic M&A Deal Points Study 2018*, p. 52.

¹³⁷ GRIFFITH, J. S. *Deal Insurance: Representation & Warranty Insurance in Mergers & Acquisitions*. Minn.: Fortham Law School, 2020, p. 18 [interaktyvus], prieiga per internetą: <https://ir.lawnet.fordham.edu/faculty_scholarship/973>.

¹³⁸ CHAPMAN, J., WHALEN, J., et. al. *Representations and Warranties Insurance in M&A Transactions*. Harvard Law School, 2017 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://corpgov.law.harvard.edu/2017/12/11/representations-and-warranties-insurance-in-ma-transactions/>>.

¹³⁹ LINDORFF, Dave. *Minimizing M&A Risks*. New York: Treasury & Risk, 2012.

naudotis patvirtinimų ir garantijų institutu, kiek tai įmanoma pagal galimybes, kadangi tai padeda perkelti riziką susijusią su sutarties pažeidimu draudikui ir padeda šalims užtikrinti savo interesų apsaugą.

IŠVADOS

1. Atsižvelgiant į akcijų pirkimo – pardavimo sutarties ir įmonės pirkimo – pardavimo sutarties skirtumus ir panašumus, akcijų pirkimas – pardavimas laikomas efektyvesniu verslo perleidimo būdu, kuris pasireiškia mažesniais laiko, sąnaudų ištekliais. Akcijų pirkimui – pardavimui nėra taikomi tokie griežti įstatymų reikalavimai kaip įmonės pirkimui – pardavimui, ir nėra suteikiama tokios pačios apimties šalių apsauga, kaip perkant – parduodant įmonę. Todėl, šalys, besiremdamos sutarčių laisvės principu, turėtų aktyviai derėtis, domėtis parduodamu verslu bei suteikti visą esminę informaciją, reikšmingą sandoriui, bei išsamiai ir detaliam rengti akcijų pirkimo – pardavimo sutarties sąlygas bei, atitinkamai, nusimatyti išsamius patvirtinimus ir garantijas, siekiant apsaugoti savo interesus.
2. Pardavėjo patvirtinimai ir garantijos akcijų pirkimo – pardavimo sutartyje yra teiginiai apie teisinį, finansinį ar mokestinį bendrovės statusą, kurių teisingumas įprastai yra viena iš išankstinių sąlygų sandorio užbaigimui, bei jų pažeidimas suteikia pirkėjui teisę imtis atitinkamų gynybos priemonių. Todėl šalys turi dėti maksimalias pastangas sutartyje nusimatyti išsamius patvirtinimus ir garantijas, taip galėdamos apsisaugoti nuo kylančių rizikų įgyvendinant sandorį.
3. Įvertinant akcijų perleidimo sandorių specifiką ir tai, kad remiantis atitinkamais kriterijais akcijų pirkimas-pardavimas gali būti prilygintas verslo perleidimui ir dėl to sandorio pasekmės yra tokios pačios kaip ir įmonės pirkimo-pardavimo atveju, įstatymine apsauga dėl daikto (sandorio objekto) trūkumų turėtų būti galima pasinaudoti ir akcijų pirkimo – pardavimo sutarties atveju, o šiuo atžvilgiu vertinamos turėtų būti ne tik pačios akcijos, bet ir verslas, kurio kontrolė įgyjama. Papildomai, pardavėjas turi rūpestingai įgyvendinti įstatyme numatytą pareigą informuoti apie reikšmingas sandoriui aplinkybes, bei pateikti teisingus patvirtinimus ir garantijas siekdamas išvengti atsakomybės apie ikisutartinių ir sutartinių pareigų pažeidimą, o pirkėjas privalo perleidžiamu verslu ir esminėmis aplinkybėmis tuo domėtis, atlikti perkamo verslo patikrinimą ir, papildomai, sutartinių patvirtinimų ir garantijų pagalba užsitikrinti didesnę apsaugą sutarties pažeidimo atveju.
4. Atsižvelgiant į verslo pirkėjo gynimo būdus ir problematiką vertinant patirtų nuostolių dydį pažeidus atitinkamus patvirtinimus ir garantijas, šalys turėtų tai įvertinti rengiant sutarties sąlygas ir, siekiant didesnio aiškumo bei paprastesnio nuostolių dydžio apskaičiavimo turėtų sutartyje įtvirtinti atitinkamus nuostolių apskaičiavimo mechanizmus, formules ar numatyti ir suderinti tikslias sumas, kokios

turėtų būti atlygintos pažeidus atitinkamus patvirtinimus ir garantijas, atsižvelgiant į tai, kiek tai įmanoma suderinant šalių interesus, bei papildomai rekomenduotina šalims pasitelkti patvirtinimų ir garantijų draudimą siekiant užtikrinti maksimalią apsaugą, jeigu pateikiami klaidingi patvirtinimai ir garantijos.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai:

I. Lietuvos Respublikos teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 64–1914;
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262;
3. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002-04-06, Nr. 36-1340;
4. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999-06-16, nr. 52-1672;
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl uždarytų akcinių bendrovių akcininkų – nematerialiųjų akcijų savininkų asmeninių vertybinių popierių sąskaitų tvarkymo ir materialiuųjų akcijų savininkų registravimo uždarosiose akcinėse bendrovėse taisyklių patvirtinimo (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2004-08-26, Nr. 132-4761;

II. Užsienio valstybių teisės aktai

6. Act on Limited Liability Companies, Federal Law Gazette III, no. 4123-1 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gmbhg/englisch_gmbhg.html>;
7. Companies Act 2006. Article 561 [intraktyvus]. Prieiga per internetą <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/section/561>>;
8. German Civil Code. Federal Law Gazette I p. 3719 [interaktyvus], 242 str. Prieiga per internetą <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p0731>.
9. German Commercial Code [interaktyvus]. Prieiga per internetą <https://archive.org/stream/germancommercial00germuoft/germancommercial00germuoft_djvu.txt>;
10. Stock Transfer Act 1963 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1963/18/contents>>;

11. Sales of Goods Act 1979, 1979 m. gruodžio 6 d. (su pakeitimais ir papildymais) 30 str. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/54>>;

Specialioji literatūra:

III. Monografijos, vadovėliai ir kt.:

12. BARANAUSKAS, Egidijus. *Įmonės įkeitimas*. Vilnius: Jurisprudencija, 2002, nr. 28 (20);
13. JONAITIS, Marius. *Romėnų privatinė teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014;
14. MIKALONIENĖ, Lina. *Uždarosios akcinės bendrovės akcininko civilinė atsakomybė bendrovės kreditoriams, bendrovei ir kitiems akcininkams*. Vilnius: Justitia, 2016;
15. MIKELĖNAS, V. et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. Vilnius: Justitia, 2001;
16. MIKELĖNAS, V., et al. *Civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I)*. Vilnius: Justitia, 2003;
17. Lietuvos, Latvijos, Estijos rizikos ir privataus kapitalo asociacijos ir kt. *Baltic M&A Deal Points Study 2018*;
18. ZAGURSKIS, Simonas. *Verslo perleidimas akcijų arba įmonės pardavimo būdu*. Vilnius: Notariatas, 2017, nr. 23;
19. BENDANIEL, J. D.; ROSEBLOOM H. A.; ir HANKS, J. J. Jr. *International M&A, Joint Ventures & Beyond*. New York: John Wiley & Sons, Inc, 2002;
20. BLACK, C. H. *Black's Law Dictionary*. St. Paul, Minn.: West Publishing, 1910 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://thelawdictionary.org/>>;
21. COOKE, J. D. *Private Equity: Law and Practice*. Londonas: Sweet & Maxwell, 2008;
22. DEPAMPHILIS, D. M. *Mergers and Acquisitions Basics. All you Need to Know*. Burlington: Elsevier Inc, 2011;
23. DROSTE. *Mergers and Acquisitions in Germany*. Oxfordshire: CCH Euope, 1995;
24. EY Consumer Products & Retail sector global legal team. *EY Global Legal Commercial Terms Handbook*. 2017 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <[https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-global-legal-commercial-terms-handbook/\\$File/EY-global-legal-commercial-terms-handbook.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-global-legal-commercial-terms-handbook/$File/EY-global-legal-commercial-terms-handbook.pdf)>;

25. EPSTEIN, A. *Contract law fundamentals*. Upper Saddle River (N.J.) Columbus (Ohio): Pearson Prentice Hall, 2008;
26. *Global & Regional M&A Report 2019*. Mergermarket: 2019 [interaktyvus], p. 4, 7. Prieiga per internetą: <<https://www.mergermarket.com/info/2019-global-ma-report-legal-league-tables>>;
27. *Global Private M&A Guide 2019*. Baker McKenzie, 2019 [interaktyvus]. Prieiga per internetą < <https://www.bakermckenzie.com/en/insight/publications/2019/03/global-private-ma-guide>>;
28. HARVEY, Neil. *A practitioner's guide to takeovers and mergers in the European Union*. Surrey: City & Financial Publishing, 2000;
29. LAJOUX, A. R.; ELSON, C. M. *The art of M&A Due Diligence: Navigating Critical Steps & Uncovering Crucial Data*. Niujorkas: McGraw-Hill, 2000;
30. LANDO, O., BEALE, H. *Principles of European Contract Law*, 2002. The Hague: Kluwer Law International. Prieiga per internetą <<https://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/>>;
31. Legal Commentary on German *Act on Limited Liability Companies* [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://gmbhg.kommentar.de/eng/Part-2/Transfer-of-shares>>;
32. MARTINIUS, Philip. *M&A – Protecting the Purchaser*. Haga: Kluwer Law International, 2005;
33. Merriam-Webster Dictionary [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/>>;
34. NELLE, A. Germany. *Negotiated M&A Guide. Corporate and M&A Law Committee*. 2017 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=B15E017F-5BC8-4B0E-80EF-10444825457F>>;
35. O'SULLIVAN, D., ELLIOT, S., ZAKRZEWSKI, R., *The Law of Rescission*. Oxford: Oxford University Press 2008;
36. PriceWaterhouseCoopers. *Creating value beyond the deal. 2019* [interaktyvus]. Prieiga per internetą < <https://www.pwc.com/gx/en/services/advisory/deals/deals-report.html>>;
37. SPEECHLEY, Tom. *Acquisition Finance*. West Sussex: Tottel Publishing Ltd, 2008;
38. STILTON, A., *Sale of Shares and Businesses: Law, Practice and Agreements*. London: Sweet & Maxwell, 2006;

IV. Straipsniai

39. BITĖ, Virginijus. *Akcijų pirkimo-pardavimo pripažinimas verslo perleidimu: diagnozavimo kriterijai ir reikšmė akcijų pardavėjo atsakomybei*. Vilnius: Jurisprudencija, 2010.
40. BITĖ, Virginijus. *Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas*. Vilnius: Socialinių mokslų studijos, 2009, 1(1).
41. KIRŠIENĖ, Julija; KERUTIS, Kristupas. *Verslo perleidimas akcijų ar įmonės pardavimo būdu: teisinio reglamentavimo ir praktikos lyginamoji analizė*. Vilnius: Jurisprudencija, 2006
42. MIZARAS, V. *Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse* (3), Vilnius: Justitia, 2003, 6 (48);
43. ANDREWS, J. *Termination of commercial contracts*. DLA Piper, 2016 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.dlapiper.com/en/uk/insights/publications/2016/03/termination-of-commercial-contracts/>>.
44. CHAPMAN, J., WHALEN, J., et. al. *Representations and Warranties Insurance in M&A Transactions*. Harvard Law School, 2017 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<https://corpgov.law.harvard.edu/2017/12/11/representations-and-warranties-insurance-in-ma-transactions/>>.
45. GRIFFITH, J. S. *Deal Insurance: Representation & Warranty Insurance in Mergers & Acquisitions*. Minn.: Fortham Law School, 2020 [interaktyvus], prieiga per internetą: <https://ir.lawnet.fordham.edu/faculty_scholarship/973>.
46. HORMANN, Jens. *Basics of M&A transactions in Germany*. IFRL, 2010. Prieiga per internetą <<https://www.iflr.com/Article/2699471/Basics-of-M-A-transactions-in-Germany.html>>.
47. LINDORFF, Dave. *Minimizing M&A Risks*. New York: Treasury & Risk, 2012.
48. MAGEE, R. J., FUTRELL, E. R. Jr. *M&A Transaction Structures: The Difference Between an Asset Sale and a Stock Sale*. 2017 Wyrick Robbins Yates & Ponton LLP Raleigh [interkatyvus]. Prieiga per internetą <<https://www.wyrick.com/news-publications/asset-sale-v-stock-sale>>
49. MALEK, A., BEGUM A. M. A., et. al. *Doctrine of “Caveat Emptor” (Buyer be aware) in Common Law and the Doctrine of “Khiyar al aib” (Option of defect) in Islamic Law: A Comparative Study*. Chittagong: IIUC STUDIES, 2014, p. 203.
50. PHILLIPS, J.; RUNNICLES, J.; SCHWARTZ, J. *Navigating trans-Atlantic deals: warranties, disclosure and material adverse change*. Journal of Financial Regulation and Compliance, Vol. 15, No. 4, 2007, p. 477.

51. STARK, L. Tina. *Non-Binding Opinion: Another View on Reps and Warranties*. Business Law Today, Volume 15, No. 3, 2006. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=1886357>>;
52. TETTENBORN, Andrew. *Punitive damages for breach of contract: what's so special about contract claims?* Swansea: Swansea University, 2006. Prieiga per internetą <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=938700>;
53. WILKEN, S., GHALY, K. *Damages for breach of warranty on the sale of a business*. Chambers Client Report, 2005 [interaktyvus]. Prieiga per internetą <http://www.39essex.com/docs/articles/KGA_SW_Breach_of_Warranty_2005.pdf>;

Teismų praktika:

V. Lietuvos teismų praktika

54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. *2000 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje AB "Turto bankas" v. UAB "Vaidluvė", AB "Linas", UAB "Didysis Arkanas", Nr. 3K-3-406. Teismų praktika. 2000, 14;*
55. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2002 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Vokietijos bendrovė "Gretsch – Unitas GmbH" ir UAB (duomenys neskelbtini) v. V.S., Nr. 3K-3-1590;*
56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2003 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje LUAB korporacija „Lietverslas“ v. F.G., Nr. 3K-3-113;*
57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2005 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje UAB (duomenys neskelbtini) v G.B. Nr. 3K-3-614/2005;*
58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. *2006 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje D. F. v. V. F. ir A. B., Nr. 3K-3-558/2006;*
59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2007 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Ūkio investicinė grupė“ v. G.B. Nr. 3K-3-145/2007;*
60. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. *2010 m. lapkričio 19 d. Vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartiniuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga II (vartojimo pirkimo–pardavimo, vartojimo rangos, civilinės atsakomybės*

vartojimo teisiniuose santykiuose taikymo klausimai), nr. AC-33-1. Teismų praktika. 2010, 33;

61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje J. G. v. AB SEB bankas, nr. 3K-7-306/2012;
62. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje R.J. v. M.S. ir A.A., Nr. 3K-3-26-686/2015;
63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2015 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje V. G. v. uždaroji akcinė bendrovė „Finansų rizikos valdymas“, nr. 3K-3-338-415/2015;
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje uždaroji akcinė bendrovė „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija, nr. e3K-3-312-1075/2018;
65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Vartoma“ v. J. V., M. V., M. P. ir E. P., nr. e3K-3-478-687/2018;
66. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. spalio 20 d. nutartis civilinėje byloje uždaroji akcinė bendrovė „Manage Holding“ v. V.B., R. B., M. B., K. S., M. T., N. B., nr. 2A-330/2008;
67. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 9 d. nutartis, civilinėje byloje R. J. v. A. A., nr. 2A-415/2014;
68. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyrius. 2020 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Vartoma“ v. J. V., M. V., M. P. ir E. P., nr. e2A-28-934/2020;

VI. Užsienio valstybių teismų praktika:

Jungtinės Amerikos Valstijos:

69. Jungtinių Amerikos Valstijų Court of Appeals of the State of New York. 1990 m. kovo 3 d. sprendimas byloje CBS, Inc. v. Ziff-Davis Pub. Co. - 75 N.Y.2d 496, 554 N.Y.S.2d 449, 553 N.E. 2d 997;

Jungtinė Karalystė:

70. Anglijos Court of Exchequer Chamber. 1848 m. sausio 18 d. Sprendimas byloje *Robinson v Harman* (1848) 1 Exch 850, 855;
71. Anglijos Exchequer Court. 1854 m. vasario 23 d. sprendimas byloje *Hadley v Baxendale* [1854] EWHC J70. Anglijos Court of Appeal. 1987 m. lapkričio 12 d.

nutaris byloje Interfoto Picture Library Ltd v Stiletto Visual Programmes Ltd [1989] QB 433 (CA) 439 per Bingham LJ;

72. Anglijos High Court. 1991 m. sprendimas byloje *Tudor Grange Holdings Ltd v Citibank NA*, 3 WLR 750;
73. Anglijos ir Velso High Court (Queen's Bench Division). 1992 m. sausio 23 d. nutartis byloje *Walford v Miles [1992] 2 AC 128 per Lord Ackner;*
74. Anglijos Court of Appeal. 2005 m. birželio 22 d. sprendimas byloje *Infiniteland Ltd & Anor v Artisan Contracting Ltd & Anor [2005] EWCA Civ 758;*
75. England and Wales High Court. 2012 m. lapkričio 30 d. sprendimas byloje *Sycamore Bidco Ltd v Breslin*, EWHC 3443;

Vokietija:

76. Vokietijos Bundesgerichtshof. 1975 m. lapkričio 12 d. nutartis byloje Nr. VIII ZR 142/74;
77. Vokietijos Bundesgerichtshof. 1980 m. birželio 2 d. nutartis Nr. VIII ZR 64/79, NJW 1980, 2409.

SANTRAUKA

Šio magistro darbo tema – patvirtinimai ir garantijos akcijų pirkimo pardavimo sutartyse. Darbe nagrinėjami patvirtinimai ir garantijos verslo perleidimo sandoriuose ir konkrečiai akcijų pirkimo – pardavimo sandoriuose, tai reglamentuojantys teisės aktai ir su tuo susijusi praktika, analizuojamos kylančios problemos ir jų sprendimai bei patvirtinimų ir garantijų reikšmė sandorio sudarymui ir vykdymui.

Vis augantis verslo perleidimo sandorių skaičius pasaulyje ir gausus sandorių, kurie nesuteikia pridėtinės vertės įvykus perleidimui lėmė šios temos aktualumą. Darbe nagrinėjami įvairūs klausimai, tačiau kaip esminiai, pirmiausiai išskirtini, pirmojoje darbo dalyje nagrinėjami verslo perleidimo būdai, jų skirtumai, padedant atskleisti patvirtinimų ir garantijų skirtumus ir specifinį reglamentavimą ir teismų praktiką skirtingų sandorių atžvilgiu, šalių interesus pasirenkant skirtingą verslo perleidimo būdą bei kriterijus, kuriais remiantis akcijų pirkimą – pardavimą galima pripažinti verslo perleidimu ir kaip vėliau nagrinėjamos, su tuo susijusios pasekmės. Toliau, antrojoje darbo dalyje, nagrinėjama patvirtinimų ir garantijų reikšmė sandoryje, jų samprata bei santykis su daikto kokybės garantija ir įstatymų nuostatomis dėl parduodamo daikto kokybės ir sandorio šalių apsaugos, pirkėjo ir pardavėjo pareigos atskleisti reikšmingą informaciją ir tuo domėtis, bei šių pareigų nesilaikymo pasekmės. Galiausiai, trečiojoje darbo dalyje nagrinėjami pagrindiniai pirkėjo teisių gynimo būdai, pardavėjui pažeidus patvirtinimus ir garantijas, jų efektyvumas ir nuostolių apskaičiavimo, pažeidus patvirtinimus ir garantijas, problematika ir galimi sprendimo būdai, siekiant šaliai maksimaliai apsaugoti savo interesus.

Representations and Warranties in Share Sale-Purchase Agreements, their Importance and Problematic Issues

SUMMARY

The topic of this master thesis' is representations and warranties in share sale purchase agreements. The thesis analyses representations and warranties in business transfer agreements and specifically in share sale – purchase agreements, legal acts regulating such contracts and practice related thereto, arising problems related to such contracts are analysed together with routes to resolution as well as the importance of representations and warranties for conclusion and performance of such contract.

Growing number of business transfer agreements worldwide and many contracts that fail to give profit after the transfer allows to explain the importance and relevancy of this topic. The paper analyses various questions, however, the main questions can be identified as follows. First of all, in the first part of this paper ways of business transfer are analysed, together with their differences which allows to identify the differences in representations and warranties and specific regulation and different court cases with regard to different contracts, the interests of the parties when choosing the way of transfer and criteria, in accordance to which, sale share – purchase agreement can be described as business transfer and, as later in the paper discussed, consequences related thereto. The second part of the paper analyses importance of representations and warranties in contract, the definition and relationship with the guarantee of quality of a good and legal regulation regarding quality of the sold good and protection of the parties, the duties of the seller and the purchaser to disclose all relevant and essential information and to take interest in it and consequences of failing to fulfil these duties. Finally, the third part of this paper analyses main ways of protection of the purchaser when representations and warranties are breached by the purchaser, their effectiveness, and problems related to loss calculation when representations and warranties are breached and possible solutions, aiming to protect the party's interest as most as possible.